LATVIJA
Latvian Newspaper
Published twice weekly. Authorized by EUCOM HQ. Civil Affairs Division, 14-th July, 1947, AG 383, 7 GEC-AGO. Editor: Kārlis Rabācs. Printer: „Schwäbisches Volksblatt" Günzburg/Donau Bürgermeister-Landmannplatz 7. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 84 (91)
Piektdien, 1947. g. 7. nov.
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Culītis, E. Mindenbergs, A. Šmits. Adrese: Günzburg/Donau, „Latvija". — Tālruņi: apg. 84, red. 68, spiest. 82.

Rumānijas ārlietu ministru apsūdz nodevībā

Prasa, lai Anglija pārtrauc sakarus ar Balkānu valstīm

SPIEGI UNGĀRIJĀ, PRESES „KAŖŠ" AUSTRIJĀ

Rumānijas parlaments ar 187 pret 5 balsīm izteicis neuzticību ārlietu ministram Tatarešku. Viņu līdz ar to apsūdz nodevībā. Viņš esot iekšzemē un ārzemēs organizējis slepenu spiegu tīklu. Būdams ārlietu ministrs viņš esot izniedzis svarīgus dokumentus citām valstīm. Apsūdzību parlamentā pamatojis ārlietu komisijas priekšsēdētājs — kāds komūnistu partijas deputāts.

Anglijas augšnamā lords Vanzitards trešdien pieprasījis uzteikt vai grozīt Anglijas miera līgumus ar bijušām Vācijas satelītu valstīm Bulgāriju, Rumāniju un Ungāriju, jo šīs valstis jau ilgāku laiku nepilda miera līgumu noteikumus. It sevišķi spilgti miera līgumu neievērošana izpaudusies pēc to ratificēšanas. Vanzitards ieteica pieņemt lēmumu, ka katrs miera līgums automatiski kļūst nederīgs, tiklīdz to vairs neievēro. Anglija nevarot mierīgi noskatīties, kā citas valstis pārkāpj cilvēku tiesības. Ja Petkovs būtu notiesāts jau agrāk, tad Anglija nekad nebūtu ratificējusi līgumu ar Bulgāriju.

Valdības pārstāvis augšnamā — lords kanclers atbildējis, ka principā Vanzitarda priekšlikumiem pilnīgi piekrītot, bet šis jautājums būtu jāatrisina nevis Anglijas parlamentā, bet UN. Anglijai neesot izdevīgi lemt par šiem jautājumiem vienai un tā nevēloties pārtraukt diplomātiskos sakarus ar Balkānu valstīm.

Vīnes radiofons apstiprinājis ziņu, ka Ungārijas neatkarīgo partijas vadītājs Pfeifers trešdien ar sievu un meitu ieradies tur. Pfeifers, kā zināms, atstāja Ungārijas parlamenta sēdi pirmdien, tieši tai brīdī, kad kāds valdības koalicijas deputāts pieprasīja Pfeiferu apcietināt par vēlēšanu rezultātu viltošanu. Pfeifers savu neatkarīgo partiju nodibināja tikai neilgi pirms pēdējām vēlēšanām Ungārijā, bet jau tagad viņu apvaino ne vien vēlēšanu rezultātu viltošanā, bet arī spiegošanā pret Ungārijas valsti.

UP ziņo no Budapeštas, ka Ungārijas iekšlietu ministrija apcietinājusi astoņas personas, kas esot iejauktas „ārvalstu spiegošanā" un politisku bēgļu izvešanā no Ungārijas. Uz visu mūžu no Ungārijas izraidīts AP korespondents Džeks Guins. Apcietināto vidū ir šī žurnālista sekretāre, pārējie apcietinātie gandrīz visi ir vai nu Pfeifera partijas biedri, vai arī aktīvi darbojušies jau agrāk no Ungārijas aizbēgušā politiķa Suljoka partijā. Iekšlietu ministrija paskaidrojusi, ka tie visi darbojušies spiegu organizācijā, kuras galvenie vadoņi — žurnālists Piski-Smits un slepenpolicists Gabors — aizbēguši uz ārzemēm jau septembrī. UP piebilst, ka ungāru komūnisti jau kopš septembra mēneša atkārtoti uzbrukuši tagad izraidītajam AP korespondentam, kura palīgs — vecs Balkānu žurnālists Vajda, arī jau septembrī aizbēdzis uz Parīzi.

Austrijā sācies īsts preses karš, ziņo „New York Herald Tribune" Vīnes speciālkorespondents. Atbildot ģenerāļa Kleja paziņojumam par antikomūnisma propagandas sākšanu amerikāņu joslā Vācijā, Vīnes Austrijas komūnistiskie laikraksti ievadījuši visniknākos uzbrukums amerikāņu politikai, kādi līdzšinējā Austrijas okupācijas vēsturē pieredzēti. Sarkanarmijas oficiālais laikraksts pārmetis ASV, ka tā gatavojot „aukstu Rietumaustrijas anšlusu". Amerikāņu licencētie laikraksti vairākos gadījumos tikpat asi atbildējuši. Strīdū iejauc arī tīri iekšējas lietas. Komūnistu laikraksti, piemēram, apgalvo, ka amerikāņi ar pārtikas sainīšiem esot piekukuļojuši strādniekus, lai tie arodbiedrību vadītāju vēlēšanās nebalso par komūnistiem, bet par sociālistiem. Tikai ar to, pēc komūnistu laikrakstu domām, esot izskaidrojama sociālistu uzvara šais vēlēšanās.

BBC, NYHT

Senātors prasa terminu DP nometņu likvidēšanai

ASV republikāņu senātors Keins, kas ieradies Eiropā, lai ar senātora Reverkomba vadīto komisiju izpētītu DP jautājumu, pēc Italijas apceļošanas ieradies Ženevā, kur konferēja ar IRO vadītājiem. Preses pārstāvjiem viņš paskaidrojis, ka prasīs noteiktu terminu pēdējai palīdzībai bēgļiem, jo tas esot nepieciešams, „ja mēs negribam, lai DP nometnes pārvēršas par palīdzības iestādēm pasaules mērogā, kas turpināsies līdz pastardienai." Viņš nosauca dažas no nometnēm par „subsidētām pilsētām", kuru iemītnieki neizrāda nekādu vēlēšanos tās atstāt. „Ja nenoteiksim likvidēšanas terminu, neviens nevar pateikt, cik ilgi mums būs jādarās ar DP."

Ēģipte, Iraka un Libanona kopīgā iesniegumā pieprasījušas UN sociālai padomei pieņemt rezolūciju par tūlītējas starptautiskas konferences sasaukšanu, lai paātrinātu bēgļu un DP jautājuma atrisināšanu. Rezolūcijas priekšlikumā bez tam teikts, ka UN jāvienojas par principu visas tautu daļu pārvietošanas izdarīt tikai tādā veidā, lai neapdraudētu valstu draudzīgās attiecības, un novietot bēgļus tikai ar attiecīgu valstu piekrišanu.

NYHŽ

Korejas jautājumā uzvar ASV viedoklis

Kanāda mēģinās panākt kompromisu starp padomju un amerikāņu plāniem Palestinā

UN politiskā komisija trešdien ar 20 pret 6 balsīm, 7 atturoties, noraidīja padomju priekšlikumu Korejas neatkarības jautājumā. Pēc tam Gromiko paziņoja, ka Padomju Savienība un pārējās slavu valstis vispār nepiedalīšoties nobalsošanā par ASV pretpriekšlikumu. Šo pretpriekšlikumu tad pieņēma ar 46 pret nevienu balsi, kā arī izraudzīja 9 valstu komisiju, kas pārraudzīs okupācijas karaspēka izvākšanu no Korejas.

Pieņemtais ASV priekšlikums paredz, ka vēlākais līdz 1948. gada 1. martam Korejā jānotiek vispārējām vēlēšanām un jāsastāda nacionāla valdība, kas balstītos uz nacionālo sapulci. Bez tam nodibināma korejiešu nacionālā drošības komisija. Tikai pēc vēlēšanām un nacionālās valdības nodibināšanas 90 dienu laikā no Korejas jāizvāc kā padomju, tā amerikāņu karaspēks. Padomju priekšlikums, ko atbalstīja arī Dienvidslavija, Čechoslovakija un citas slavu valstis, turpretim, paredzēja, ka vispirms nekavējoties jāizvāc ārvalstu karaspēks un visa tālākā rīcība atstājama pašiem korejiešiem.

9 valstu komisijā, kurai jāpārrauga karaspēka izvākšana, UN politiskā komisija izraudzīja arī Ukrainu, kas tomēr atteicās tajā piedalīties. Gromiko pēc tam paziņoja, ka slavu valstis nepiedalīsies nevienā tādā komisijā, kas ir pretēja viņu viedoklim, tāpat neatbalstīs arī tā saukto interimkomisiju jeb UN mazās kopsapulces dibināšanu, kuras mērķis esot apiet Drošības padomi. Gromiko brīdināja politiskās komisijas locekļus no sekām, kādas varot radīt šādu vienpusīgi sastādītu komisiju darbība.

UN apakškomisija, interimkomisijas noteikumu izstrādāšanai, tomēr otrdien vienojusies par amerikāņu priekšlikumu, izdarot tikai vienu svarīgāku grozījumu un proti, ka interimkomisijai dodamas tiesības strīdus gadījumos pārbaudīt apstākļus uz vietas, ja tam piekrīt 57 nāciju divu trešdaļu vairākums.

UN Palestinas komisijā Kanādas pārstāvis paziņoja, ka viņa valdība iesniegs jaunu kompromisa priekšlikumu Palestinas dalīšanas lietā, kas apmierinātu kā ASV, tā Padomju Savienību. Par gaidāmo priekšlikumu viņš izteicās tikai tik daudz, ka tas paredzēšot ciešu Palestinas žīdu un arabu valsts saimniecisku vienību.

Noraidot ASV plānu Palestinas dalīšanai, Padomju Savienības delegāts Carapkins bija iesniedzis padomju pretpriekšlikumu, kas paredz angļu karaspēka izvākšanu no Palestinas līdz šīgada 1. janvārim, pēc kam Palestinas pārvalde uz vienu gadu nododama UN Drošības padomei. Amerikāņu plāns, kā zināms, bija radīt līdz nākošā gada 1. jūlijam neatkarīgu žīdu un arabu valsti Palestinā, līdz tam laikam atstājot pārvaldi angļu rokās. Padomju priekšlikums ir pilnīgi pretrunā amerikāņu plānam.

UN politiķu aprindās, kā raksta „New York Herald Tribune", izteiktas šaubas, vai šādos apstākļos UN tiks līdz gada beigām galā ar Palestinas jautājumu, kaut gan durvis uz kompromisu vēl neesot galīgi aizcirstas. Jaunas cerības dod solītais Kanādas kompromisa priekšlikums.

NYHT, BBC

Kritisks stāvoklis Čechoslovakijā

Čechoslovakijā briest politiska krize, kas draud izvērsties par valdības krizi. Iemesls tam ir nacionālās frontes partiju nostāja pret komūnistiem. Čechoslovakijā ārkārtējā ministru kabineta sēdē trešdien apspriests saspīlējums komūnistu un nekomūnistisko partiju starpā, un kabinets pieņēmis Slovakijas komisārisko valdību korpusa atkāpšanos, uzdodot ministru prezidentam to sastādīt par jaunu.

Šī Slovakijas provinces pārvaldes organa locekļi, kas visi, izņemot priekšsēdi, bija slovaku demokratu partijas biedri, iesniedza atlūgumus pēc tam, kad par komūnistu spiedienu no amata bija atkāpies Čechoslovakijas ministru prezidenta vietnieks, slovaku demokratu partijas loceklis Ursini. Ministru prezidents komūnists Gotvalds pārmetis pārējām partijām viņu aso nostāju pret komūnistiem, ar šādu rīcību saspīlējot valdības stāvokli. Berominsteres radio ziņoja, ka Čechoslovakijā fabrikās un citos uzņēmumos notikušas strādnieku sapulces, kur dažādo partiju pārstāvji izskaidroja radušos krizes stāvokli.

BBC ceturtdien ziņoja, ka Beneša un Masarika partija — nacionālie čechu sociālisti, publicējuši manifestu, kurā teikts, ka zināmas politiskas grupas gribot novirzīt Čechoslovakiju no demokratijas kursa, ko savā laikā jau noteicis pirmais prezidents Masariks. Nacionālo sociālistu partija šādu novirzīšanos nevarot pielaist un tāpēc tai nav pieņemams arī priekšlikums par visu slavu apvienošanos vienā sociālistu blokā, ko savā laikā ierosinājis Tito.

Tai pašā laikā radiofons ziņoja arī, ka Bratislavas pilsētas vecākais apcietināts par sazvērestības rīkošanu pret valdību. Viņš bijis slovaku demokratu bloka biedrs.

Lielas bažas Čechoslovakijā rada arī apstāklis, ka Padomju Savienība stipri palielinājusi savas prasības pēc čechoslovaku rūpniecības produkcijas. Dažās nozarēs agrākās prasības palielinātas pat pieckārt. Šo prasību izpildīšana nozīmētu, ka Padomju Savienība uzsūktu gandrīz visu Čechoslovakijas rūpniecības produkciju. Lai kaut daļēji spētu izpildīt padomju prasības, kā arī uzturēt smagās rūpniecības eksportu uz zelta valūtas zemēm, piemēram, Šveici, Zviedriju un Beļģiju, Čechoslovakija meklē ārzemju kreditus, sevišķi ASV. Cik spriežams, tad sarunās Maskavā Padomju Savienība atteikusi Čechoslovakijai meklēt kreditus arī rietumvalstīs.

Kāds Prāgas politiķis „New York Herald Tribune" korespondentam Freidinam situāciju raksturojis tā, ka Čechoslovakija gatavojoties kļūt par fabriku Padomju Savienības vajadzībām, pie kam ASV, ja tās Čechoslovakijai piešķirtu plašākus kreditus, sagādātu šai fabrikai kapitālu.

NYHT, BBC

Francija saņems krievu labību

ARĪ ANGLIJA ATJAUNOS TIRDZNIECĪBAS SARUNAS AR PADOMJU SAVIENĪBU

Francija noslēgusi līgumu ar Padomju Savienību par preču apmaiņu. Krievi līdz nākošā gada augustam dos frančiem 200.000 t maizes labības un 100.000 t citas labības, bet pretim saņems Francijas fabriku ražojumus un dažādus izejmateriālus.

Sarunas par šo apmaiņu bija Francijai ārkārtīgi svarīgas, jo no to iznākuma atkarājas jautājums, vai Francijai būs jāturpina pirkt nepieciešamo labību par dārgajiem dolariem vai nē. Lielākās grūtības, pēc amerikāņu speciālistu domām, radīja apstāklis, ka socializētā Padomju Savienība pieprasīja noteiktus preču piegādes terminus, bet Francijai pašreizējos apstākļos grūti saistīties ar terminiem, kuru ievērošanu kavē saimnieciskās dzīves traucējumi. Francija piedāvājusi Padomju Savienībai elektriskus piederumus, krāsvielas, farmaceitiskus ražojumus, riepas un dažādus rūpnīcu un lauksaimniecības mašīnas. Krievijū visvairāk interesē elektriskas mašīnas lielām jaudām.

Sarunās, pēc „New York Herald Tribune" ziņām, gan minēti daudz lielāki labības daudzumi nekā ziņojumā par noslēgto līgumu. Francijas vēstnieks Katrū esot runājis, ka Francijai nepieciešami 1,5 milj. t labības. Amerikāņu laikraksts gan jau pirms nedēļas piezīmēja, ka krievu maizes labība esot kļuvusi diezgan mistiska lieta. Lai gan neviens skaidri nezina, cik labības patērē pašā Krievijā, lietpratēji esot novērtējuši, ka ļoti labā šīgada raža varētu dot krieviem iespēju eksportēt ap 2 milj. t. Nesen no Romas ziņots, ka Italijai vienai pašai piedāvāti 2 milj. t krievu labības. Lielāki daudzumi piedāvāti arī Anglijai, un, ja ziņojumi bijuši pareizi, tad krievi pēdējā laikā kopsummā piedāvājušies eksportēt 4,5 milj. t. Tai pašā laikā trīs Austrumeiropas valstis — Polijā, Čechoslovakijā un Rumānijā, šīgada ražas bijušas ļoti vājas. Krievija apņēmusies palīdzēt arī šīm zemēm. Tur kopā vajadzētu vismaz 1 milj. t.

Pēc Štutgartes radio ziņām, arī Anglijas valdība nolēmusi atjaunot tirdzniecības sarunas ar Padomju Savienību, kas pārtrauktas kopš jūlija. Jaunais tirdzniecības ministrs Vilsons vēl šai nedēļā izlidošot uz Maskavu.

NYHT, BBC

Maršals vēl cer uz kopīgu bazi

ASV ārlietu ministrs Maršals preses konferencē paziņojis, ka kongresa ārkārtējai sesijai valdība pieprasīs palīdzību 16 Eiropas valstīm, saskaņā ar šo valstu lēmumiem Parīzes konferencē, atjaunot saimniecību 4 gados. Vispirms kongresam būšot jāapstiprina šis četrgades plāns, bet pēc tam jāpiešķir līdzekļi pirmajam gadam.

Maršals paskaidrojis arī, ka 20. novembrī personīgi izlidošot uz ārlietu ministru konferenci Londonā. Viņš vēl joprojām cerot uz iespēju šai konferencē rast kopīgu bazi sarunām par Vācijas miera līgumu.

ASV republikāņu ārpolītiskais līderis senātors Vandenbergs lielā runā aicinājis Franciju, Angliju un ASV slēgt atsevišķus miera līgumus ar savām okupācijas joslām Vācijā, ja Londonas ārlietu ministru konference izrādītos nesekmīga. Runā, ko atreferē UP, viņš pārmetis Padomju Savienībai, ka tā „paralizējusi" UN Drošības padomes darbību, un prasījis, lai UN likvidē veto tiesības visās diskusijās, kas neskar bruņotu spēku pielietošanu starptautisku strīdu izkārtošanai. Par Višinska pēdējiem pārmetumiem amerikāņiem Vandenbergs izteicās: „Mūs par hitleriešiem sauc tādi kritizētāji, kas aizmirsuši, ka nevis mēs, bet viņi paši bijuši vienā gultā ar Hitleru."

NYHT, BBC

Padomju Savienību apvaino Lietuvas pilsoņu apspiešanā

Dena sniedz INS ziņu no Nujorkas, ka lietuviešu atbrīvošanas komiteja otrdien iesniegusi UN ģenerālsekretāram Trigve Li rakstu, kurā Padomju Savienība apvainota Lietuvas pilsoņu apspiešanā, slepkavošanā un aplaupīšanā un pieprasīts, lai UN šo stāvokli izbeidz.

Šai vēstulē pārmests, ka Lietuvas pilsoņi piespiedu kārtā aizvesti uz Sibiriju, lietuviešu zemnieki aplaupīti un lietuviešu garīdznieki pakļauti brutālai rīcībai. Komiteja it sevišķi uzaicina UN saimniecības un sociālo padomi izlietot savas iejaukšanās tiesības, jo tas esot vienīgais ceļš, kā pasargāt lietuviešu tautas tiesības un fundamentālās brīvības.

Pastiprinas opozicija pret Etlija valdību

Arī Skotijas pašvaldību vēlēšanās, kur bija jāievēl 150 pārstāvji, strādnieku partija zaudējusi 74 vietas.

Zīmīgs starpgadījumus noticis apakšnamā, kur viens no vecākajiem strādnieku partijas deputātiem, bijušais Velsas ogļracis Dēviss, konservātīvajiem gavilējot, asi uzbrucis strādnieku valdības politikai. Viņš paziņojis, ka labāk pieredzētu strādnieku valdības gāšanu, nekā „individuālas brīvības zušanu britu salās". Viņš pārmetis valdībai, ka tai esot totālitāras diktātūras tieksmes.

Viņa partijas biedri steigušies pie tribīnes un čukstējuši, ka ar šo runu viņš stiprinās opoziciju, bet 70 gadu vecais deputāts skaļi saucis: „Mūsu personīgā brīvība ir apdraudēta. Man vienalga, kuru opoziciju es atbalstu. Brīvības jautājums ir pāri partiju politikai. Rokas dzelži nav vieglāk nesami tāpēc, ka tos uzliek sociālisma vārdā. Roku dzelži paliek roku dzelži."

Dēviss, kas jau astoņas reizes pēc kārtas ievēlēts parlamentā, teica šo runu, kritizēdams valdības rīkojumus darba spēka sadalīšanai. Viņš savā laikā kļuva pazīstams ar to, ka pat kaŗa laikā pretojās obligātai mobilizācijai. Tagad viņš pieprasīja nobalsot pret likumu par darba pārvaldēm. Viņa priekšlikumu tomēr noraidīja ar 252 pret 144 balsīm, jo tikai trīs strādnieku partijas deputāti balsoja pret valdību.

Laikraksti tomēr ziņo par Dēvisa uzstāšanos ļoti plaši ne vien tāpēc, ka to izmanto konservātīvie savai propagandai pret strādnieku valdību, bet arī tāpēc, ka likums par darba pārvaldēm satraucis angļus vairāk par jebkuru citu rīkojumu krizes laikā. Šis likums arī ir svarīgākais iemesls, kamdēļ Anglijas vēlētāji sāk novērsties no strādnieku pārstāvjiem. Galīgie pašvaldību vēlēšanu rezultāti rāda, ka pārējā Anglijā konservātīvie ieguvuši 643, bet strādnieki zaudējuši 695 deputātus.

NYHT, BBC

Molotova runa oktobra revolūcijas gada dienas priekšvakarā

Padomju Savienības ārlietu ministrs Molotovs oktobra revolūcijas 30. gada dienas priekšvakrā, vakar Maskavā teica runu, kurā, starp citu, atzīmēja, ka šai dienai izcila nozīme ne vien padomju tautām, bet arī pārējām kapitālistiskajām zemēm. Visām apspiestajām tautām sociālisms vēstot atbrīvošanas tuvumu. Tālāk Molotovs atzīmēja Padomju Savienības lielos panākumus dažādās nozarēs, gan atzīstot, ka vēl daudz palicis ko veikt. Molotovs pieminēja, ka ASV jau runājot it kā par jaunu reliģiju — „atombumbas reliģiju", kaut gan atombumbas noslēpums sen vairs neesot noslēpums.

Molotovs angļu un amerikāņu noligumus par militāriem atbalsta punktiem apzīmēja par sagatavošanos karam. Vācijas problēma, pēc Molotova izteikumiem, jau būtu atrisināta, ja vien visi sabiedrotie rīkotos pēc Jaltas un Potsdamas noligumiem.

BBC

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 84 (91) 1947. g. 7. novembrī

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

MUMS JĀVĒL LCP, LAI PATEIKTU SAVAS DOMAS

Novembris ir latviešu Centrālās padomes vēlēšanu mēnesis. Diemžēl, nevar noliegt, ka šīs svarīgās vēlēšanas mūsu nometņu iedzīvotāju prātus neko sevišķi nenodarbina.

Tas tomēr tā nedrīkstētu būt, jo taisni šīs tiešās vispārīgās vēlēšanas, kas tādā veidā notiek pirmo reiz mūsu trimdas dzīvē Vācijā, ir gadījums, kad mums visiem dota izdevība pateikt, ko mēs īsti gribam, un ko ceram iedzīvināt nākošā gadā, kas trimdinieku dzīvē var kļūt galīgi izšķirīgs. Nav vienalga par ko mēs nobalsojam, jo izvēlētie būs ne vien tie, kas pārstāvēs mūsu apgabalus un nometnes centrālās iestādēs, viņi arī autoritātīvi paudīs savu vēlētāju domas daudzos svarīgos jautājumos.

Ir skaidrs, ka gala mērķis mums visiem ir viens — atgriešanās brīvā, demokratiskā pašu valstī. Taču mūsu trimdas pārstāvības tiešais uzdevums būs izšķirties par praktiskās ikdienas jautājumiem, un, labākā gadījumā, vadīt mūs pa ceļiem, kas varētu tuvināt iepriekš minētajam mērķim. Bet praktiskās ikdienas jautājumos, kur jaunais LCP sastāvs ne vien varēs, bet pat būs spiests teikt izšķirīgus vārdus — mēs, diemžēl, visi nebūt neesam gluži vienis prātis.

Par spīti nenoliedzami skaidrai kopīga gala mērķa apziņai, mēs nereti esam dažādos ieskatos par praktiskās ikdienas veidošanu. Noliegt to būtu strausa politika un tīra patiesības noliegšana. Dažādos ieskatos, piemēram, mēs esam pārvietošanās jautājumā, un arī jautājumā, kā novērst seperātismu mūsu vadošo darbinieku nogrupējumu starpā. Kā vienā, tā otrā jautājumā jaunajai LCP būs jāsaka izšķirējs vārds un vēlētāju pienākums tagad ir pateikt, kuraļ pusei tie dod pilnvaras rīkoties.

Visgrūtākais un sarežģītākais, šķiet, jautājums par savstarpīgo saprašanos, jo visiem zināms, cik ilga un sarežģīta ir saprašanās mēģinājumu vēsture. Cik daudz vārdu ir teikti, cik daudz rakstu rakstīti, cik daudz vēstules ceļojušas pie mūsu sūtņiem un atpakaļ, — un tomēr līdz šim praktiski izlīdzinājums vēl nav radies. Nenoliedzot to, ka šis jautājums slēpj sevī grūti apejamas zemūdens klintis, nevar noliegt arī to, ka daudzos gadījumos skarbāko disonanču tiešais iemesls, šķiet, tīri personīgas godkāres motīvi. No tā, ko vēlētāji tagad izraudzīs par saviem pārstāvjiem, lielā mērā atkarīgs jautājums, vai beidzot izdosies mest tiltu pāri šiem šķēršļiem, kas bīstami apdraudējuši un apdraud sekmīgu darbu trimdinieku labā.

Vēl daudz konkrētāks ir otrs jautājums. Nevar apgalvot, ka LCP spēkos būtu brīvi pēc savas gribas atrisināt mūsu tālākās izvietošanas jautājumu. Bet var gan apgalvot, ka LCP spēkos būs vai nu sekmēt, vai nesekmēt tālāku pārvietošanu pēc tam, kad no vairāk pusēm pieteikts, ka IRO nodomājusi 1948. gadā izvietot lielāko daļu Vācijas DP. Izvietošanas ātrums un noteikumu izdevīgums, ja ne lielā, tad tomēr zināmā mērā būs atkarīgs no mūsu centrālo iestāžu nostājas — resp. no tā, kādus pārstāvjus sūtīsim centrālā padomē. Un te nu ir tā, ka vienā pusē stāvēs darbinieki, kas konkrēti izšķīrušies par nepieciešamību meklēt jaunas mājvietas, otrā atkal darbinieki, kas dažādu, varbūt attaisnojamu, iemeslu dēļ vilcinājušies un vēl vilcinājas izvietošanas jautājumā konkrēti savu viedokli precizēt.

Šī uzskatu dažādība izpaudās arī nesen preses konferencē ar LCK, kur vienīgi LCK vicepriekšsēdis A. Reins skaidri paziņoja, ka mums ir tikai trīs iespējas, starp kurām jāizšķiras — repatriēties, palikt Vācijā vai pieņemt piedāvājumu izceļošanai. A. Reins arī konkrēti informēja par sarakstīšanos ar Kanādas štatu un dominiju valdībām, kā arī ar organizācijām ASV un citur, lai mēģinātu panākt iespējami izdevīgākos izceļošanas noteikumus.

Par pašu izceļošanas jautājumu ir jau rakstīts tik daudz, ka šai rakstā nav vajadzības par vai pret argumentus atkārtot. Īsāk un skaidrāk mūsu nākotnes perspektīvas arī nevar izteikt, kā to minētā preses konferencē pateica A. Reins. Bet kamēr uzskati vēl dalās, ir gan jāpasaka, ka vēlētāju rokās tagad ir tiesība pašiem izteikties par šo jautājumu, izraugot LCP tādus kandidātus, kuŗu uzskati atbilst vēlētāju uzskatiem.

Trešais apstāklis, ko nedrīkstētu aizmirst, ejot pie LCP vēlēšanu urnām, ir tas, ka jaunajai LCP vēl lielākā mērā nekā iepriekšējai būs jābūt tādai, kas spēs, varēs un drīkstēs pieņemt izšķirīgus un skaidrus lēmumus. Lēmumi būs ne vien jāpieņem, bet tie būs arī jārealizē. Tāpēc svarīgi būs ne vien saprātīgi lēmumi, bet arī izdarība un kustīgums. Mēs, diemžēl, nedzīvojam normālos laikos, kad lēmumus parasti iedzīvināja nevis paši lēmēji, bet to jaunākie darbinieki. Tagad lēmējiem jābūt ne vien drosmīgiem un saprātīgiem, bet arī izdarīgiem. Viņiem pašiem savi lēmumi jārealizē, nebaidoties no ceļa grūtībām un negulētām naktīm; viņiem jābūt tādiem, kas spēj reprezentēties ne vien mūsu pašu priekšā, bet arī pret svešiniekiem, kas spriež par mūsu pārstāvjiem pēc tā iespaida, ko tie atstāj īsā saruņu mirklī.

Šo domu varbūt vēl skaidrāku darīs atgādinājums, ka 1918. gadā, kad proklamēja Latvijas neatkarību, Kārlim Ulmanim bija 41 gads, Jānim Balodim 37 gadi, Zigfridam Meierovicam 31 gads.

Šie pēdējie apsvērumi vienam otram varbūt liks sašust, un citos laikos arī es pats būtu sašutis par tik kailu pieeju tik svarīgam jautājumam. Bet mēs nedzīvojam „citos" laikos, mēs dzīvojam kaili reālistiskā laikā, un tāpēc arī ir svarīgi LCP vēlēšanās reāli izšķirties par reāli domājošiem un reāli izdarīgiem saprātīgiem, apsvērtiem, pārstāvjiem, kas mazāk domā par grupām un nogrupējumiem, bet vairāk par to, kā labāk palīdzēt un kā panākt iespējami izdevīgākos noteikumus trimdinieku rītdienai un kas arī gatavi šīs domas reāli un iespējami ietekmīgi pārvērst īstenībā. Ar rezolūcijām mums 1948. gadā nebūs līdzēts, lai cik labi un pareizi arī šīs rezolūcijas nebūtu formulētas.

Aleksandrs Liepa

Tuvojas 18. novembris

Lai Latvijas valsts dibināšanas dienas atceres svinību norise būtu vienveidīga visās Bavārijas latviešu nometnēs, Bavārijas apgabala latviešu komiteja izstrādājusi īpašu šīs dienas svinību programmu, ko iespēju robežās lūdz ievērot visas nometnes.

Svinības ievadāmas 17. novembrī pl. 19 ar jaunatnes lāpu gājienu, beidzot ar zvērestu Latvijai. Gājienā piedalās tiklab skolu jaunatne, kā jaunatnes organizācijas.

18. novembrī svinības ievadāmas ar svinīgu karoga pacelšanu plkst. 9, pēc kam pl. 9.30 nometnes komitejas svētku sēde. Pl. 10 visu konfesiju dievkalpojumi, bet plkst. 18,15 kopēja latviešu mūzikas pusstundas noklausīšanās, ko pārraidīs Minchenes raidītājs. Koncertā dziedās soliste K. Aizpore un Valkas nometnes latviešu koris Dziesmu vairogs. Pl. 20 nometnēs rīkojami svētku akti ar koncertu vai teātra izrādi.

Bavārijas apgabala latviešu komiteja atzīst par ļoti vēlamu arī, lai nometnēs šajā dienā sarīkotu nelielas latviešu kultūras un saimniecības sasniegumu skates. Svinībās aicināmi militāro pārvalžu vadītāji darbinieki, lietuviešu un igauņu pārstāvji un latviešu sabiedriskie un bij. valsts darbinieki.

LCP vēlēšanu kārtība Bavārijā

Bavārijas apgabala vēlēšanu komisijas priekšsēdis V. Grava mūs informē, ka Latvijas centrālās padomes, Bavārijas apgabala latviešu komitejas un tās revīzijas komisijas un Bavārijas apgabala latviešu padomes locekļu vēlēšanas visā Bavārijas apgabalā notiks 22. novembrī no pl. 8—12 un 15—20 un 23 novembrī no pl. 8—12 un 15—20. BALK un tās revīzijas komisijas locekļu kandidātu saraksti piesakāmi Bavārijas apgabala latviešu komisijai 10. un 11. novembrī no pl. 13—16 LCK mītnē, Valkas nometnē, vai BALK telpās Minchenē, Hercoga Rūdolfa ielā 49. LCP locekļu kandidātu sarakstu pieņemšanas laiku un vietu izziņos iecirkņa vēlēšanu komisijas. BALK locekļu kandidātu saraksti pieteicāmi vēlēšanu apakškomisijām to noteiktā laikā un vietā.

Rakstnieki un žurnālisti debatēs par saviem uzdevumiem

Pārrunu vakaros par saviem šīs dienas uzdevumiem debatēs amerikāņu joslas žurnālisti un rakstnieki, kas aicināti pulcēties Eslingenā šī mēneša pēdējā sestdienā un svētdienā. 29. novembrī pl. 17 notiks pārrunas par tematu „Latviešu žurnālista šīsdienas uzdevums", referēs visu trīs amerikāņu joslas licencēto laikrakstu atbildīgie redaktori. 30. novembrī pl. 15. pārrunās latviešu rakstnieku šīsdienas uzdevumus, referātus paziņos tuvākā laikā.

Latviešu preses biedrības amerikāņu joslas kopas valde sēdē, kas notika Hanavā, nolēma abās minētās sanāksmēs aicināt visus biedrības biedrus. Katram biedram atļauts vest līdz vēl pa vienai personai, kas interesētos par minētajiem jautājumiem. Visi aicināti sagatavoties debatēm. Pārrunāja arī citus organizācijas jautājumus, rakstnieku grupu organizēšanu, biedru uzņemšanu un preses sarīkojuma organizēšanu janvāra beigās.

Vircburgas ģimnazisti mācās arodus

Pavasarī LCK izglītības nozare norādīja skolu vadītājiem rīkot praktiskas arodu apmācības skolniekiem. Darbnīcu, darba rīku un piedzīvojušu apmācītāju trūkuma dēļ šis darbs nometnēs lielāko tiesu tomēr palicis neizdarīts.

Sākot ar šo trimestri, pamatzināšanas praktiskajos arodos mācās Vircburgas Centrālās latviešu nometnes ģimnazisti, izmantojot turienes tautas augstskolas iekārtotās darbnīcas. Arodu apmācības, kas noteiktas 6 stundas nedēļā pēc tiešā skolas darba, obligātas visiem ģimnazijas audzēkņiem. Zēni mācās atslēdznieku, galdnieku un elektroinstallātoru darbus, meitenes — mājturību, šūšanu un rokdarbus. Rokdarbos jaunās arodnieces pašreiz speciālizējas dažādu cimdu darināšanā un izpilda jau nometnes iedzīvotāju pasūtinājumus. Mechaniskajā darbnīcā zēni instruktoru uzraudzībā sākumā vingrinās pagatavot vienkāršus priekšmetus. Instruktori apstiprina, ka skolnieku interese par praktiskajām apmācībām ir visai dzīva. Mācības gadu beidzot, kā zēni, tā meitenes būs jau ieguvuši paprāvas zināšanas savā izvēlētajā arodā un, galvenais, radinājušies fiziskam darbam. Bez obligātajām apmācībām vairāki desmiti ģimnazistu jau vasarā beiguši tautas augstskolas rīkotos auto vadītāju kursus.

Arī vircburgiešiem, tāpat kā citur, ir nopietnas grūtības, kā sagādāt skolnieku apmācīšanai nepieciešamos darba rīkus. Taču laba griba un izdoma arī te palīdzējusi: kāds plašs un interesants ģimnazijas sarīkojums, pie kuŗa savu roku pielikusi visa skolas saime un vecāki, bet krietni atbalstījuši nometnes tautieši, devis skaidru atlikumu 24.000 markas, ko izlietos skolēnu arodapmācībām vajadzīgo darba rīku un materiālu iegādei un instruktoru algošanai. Citām skolām, kas aizbildinājušās ar dažādiem iemesliem un nepārvaramām grūtībām, te ir labs piemērs.

—ol—

Augstskola, kur runā un mācās daudz svešvalodu

400 studentu Germersheimā augu dienu „kaļ" 6 valodas, stenografē savas piezīmes un atpūtas brīžos priecājas par dabas jaukumiem Reinas krastā. Tā Germersheimas tulku augstskola franču okupācijas joslā, kuŗu nodibināja 1946./47. g. ziemā. Pirmajos 2 sēmestros studēja tikai 2 latvieši, bet tagad ir jau 5.

Viesnīcā Ratsstübl var noklausīties nākošās dienas lekciju sarakstu ungāru valodā, jaunākos polītiskos notikumus lietuviski, sūdzēšanos par aukstumu krieviski, bet vispārējās saruņas parasti notiek vācu valodā. Bez vācu studentiem te ir ap 30 ārzemnieku. Daudzu ārzemju mācības spēku vidū ir arī latviešu profesors E. Blese, kas vada krievu valodas nodaļu. Šajā tulku augstskolā 4 sēmestros apmāca diplomētus tulkotājus (Übersetzer) un svešvalodas tirdzniecības korespondentus, bet 6 sēmestros diplomētus mutvārdu tulkus (Dolmetscher). Bez speciālajiem valodnieciskajiem priekšlasījumiem ir arī lekcijas par filozofijas, psīchologijas, tautsaimniecības un juridiskiem tematiem. Institūtam ir visas augstskolas tiesības.

Augstskola novietojusies kādās kazarmās, jo nelielā Germersheima kādreiz bijusi garnizona pilsēta. Tā ir par jaunu, lai būtu romantiska, un par vecu, lai izskatītos moderni jauka. Vecās apses Reinas krastos tāpat kā pirms simts vai divi simts gadiem laipni noraugās uz garām braucošajiem kuģiem, uz jauniešiem, kas to ēnā norunājuši satikšanos, un vīna laukiem. Jāpiekrīt kādam angļu profesoram: te ir odu apsēsta sala. Patiešām sala, viena no tām daudzajām salām Vācijā, kur malā izskalota arī kāda reiz mierīgi peldoša kuģa vienība — latvieši.

Ž.

Anglija aicina vieninieces

Hochfeldas nometnē Augsburgā bija ieradies Anglijas darba ministrijas pārstāvis, lai iepazīstinātu baltietes ar savas zemes darba piedāvājumiem. Pieteikties aicināja 18—50 g. v. vieninieces. Pārstāvis teica, ka pieņems arī tādas precētās sievietes, kurām vīri ir bezvēsts prombūtnē vai tml. Darbs būs mājsaimniecībās, slimnīcās un fabrikās, galvenokārt tekstilrūpniecībā un apavu ražošanā. Anglis iepazīstināja klausītājus arī ar savu līdzpaņemto tulkotāju — igaunieti, kas jau no pag. gada aprīļa strādā kādā Anglijas slimnīcā.

Pārstāvis ziņoja, ka Anglijā ieradušies 26.000 DP, vairumā baltieši. Kāda latviete jautāja, vai tiesa, ka Anglijā saslimušos sūta atpakaļ uz Vāciju. Anglis paskaidroja, ka slimošanas dēļ neviens neesot atpakaļ sūtīts. Kas izgājis cauri visām pārbaudēm un darbā pieņemts, varot būt drošs, ka arī slimības gadījumā viņu ārstēs Anglijā. No 26.000 DP atpakaļ atsūtīti esot tikai ap 100 cilvēku. Taču ne par slimošanu, bet noziedzībām vai atteikšanos no piedāvātā darba.

Kāda tautiete, kas skrīninga laikā gulējusi slimnīcā un dzīvo priv[…] interesējās, vai arī viņa var nok[…] Anglijā. Labklājības virsniece […]landiete Malefite, kas kārto emig[…]cijas lietas, aicināja šo mūsu taut[…] griezties pie viņas, nosūtīšanai Mincheni skrīnēties.

Par Angliju interesējās arī vīri[…] Pārstāvis tiem oficiāli nekā nesol[…] bet izteica cerību, ka pēc pāris […]nešiem Anglija, varbūt, vervēs vīriešu darba spēku, bet tikai v[…]niniekus. Dzīvokļu krize esot […] smaga, ka par piederīgo nogādāš[…] uz Angliju vēl nevarot būt runa. […] piederīgos, kas jau strādā Angl[…] tomēr aizvedīšot, jo esot jāpilda […]rākie solījumi.

Daudzi protestēja pret necie[…]miem apstākļiem Funkkazer[…] transitnometnē Minchenē, ierosi[…] braucienu uz Angliju tieši no […]metnēm. Malefite atzina, ka […]stākļi tur tiešām slikti un iespēju […] bēgļās solīja tos uzlabot. Braukš[…] no pamatnometnēm neesot iespē[…]ma, un 7—10 dienas vajagot paci[…] arī sliktākos apstākļos. Ilgāk tr[…]sitnometnē nebūšot jādzīvo.

pr—

Kā IRO grib atrisināt bēgļu problēmu

„New York Times" veltī plašu rakstu IRO centieniem atrast jaunas mājvietas DP, sasaucot īpašu konferenci, lai visas valstis, kas piedalās IRO darbā, varētu vienoties, cik daudz pārvietotu personu katra savā zemē uzņems.

Pēc IRO sagatavošanas komisijas ziņām, tās aprūpē tagad esot 1.661.000 pārvietotu personu daudzās valstīs. Divas trešdaļas atrodoties Vācijā, Austrijā un Italijā, kur 619.500 dzīvo nometnēs. Visi DP esot sadalāmi trīs kategorijās: 1. „vergu darbu pārdzīvojušos" — no kuŗiem lielākā daļa poļi, ukraiņi un rumāņi, 2. „polītiskie bēgļi" — antikomūnistiski nacionālisti no Igaunijas, Latvijas un Lietuvas, kas bēguši no savām zemēm 1944. gadā un kuŗus vācieši piespieduši darbos, 3. žīdi. No šiem „nerepatriējamiem" pirmās divas grupas, kas vairākumā esot katoļi, veido ap 70 procentu no nometnēs dzīvojošiem DP. Žīdu grupa, kurā maz veselu ģimeņu, cerot emigrēt uz Palestīnu.

Trešai ziemai tuvojoties, fizis[…] un garīgās ciešanas nometnēs pa[…]ļinājas. Daži DP pavadījuši nom[…]nēs jau 28 mēnešus. Ziņots, ka p[…]dējā gadā nometnēs dzimuši […] 20.000 bērnu, daudzi satraucoši p[…]mitīvos apstākļos.

Laikraksts plaši apskata nepiet[…]kamos pārtikas un dzīvokļu apst[…]ļus un tad ziņo, ka pēc IRO nolī[…]miem un dažādiem plāniem pa[…]dzams, ka apm. 15 valstis varētu u[…]ņemt 314.200 DP viena līdz trīs ga[…] laikā. Piemēram, Francija var[…] pavisam uzņemt 69.000, Beļģija v[…] būt 65.000, visvairāk ogļraču, Lielbr[…]tanija 60.000 strādnieku un vēl 20.0[…] vieninieces sievietes, visvairāk m[…]kalpotājas, Kanāda 22.000, Austr[…]ja ap 25.000 1948. gadā, Venecuē[…] Brazilija un Perū kopā 29.200. S[…]skaņā ar šiem nolīgumiem pēdējo[…] mēnešos no nometnēm aizvesti j[…] 55.428 un bez tam vēl ik mēnesī 15[…] uz Palestīnu.

Bet novērotāji atzinuši, ka šī kā[…]tība nodrošinātu jaunas mājviet[…] tikai apm. 25 proc. no tiem, kas v[…]las pārvietoties. IRO mērķis ir […]risināt DP problēmu — citiem vā[…]diem sakot, pārvietot visus līdz 195[…] gadam un tad izbeigt savu darbību[…] Tāpēc IRO grib mudināt atsevišķ[…] valstu speciālos plānus, bet tai pa[…]likā aicināt valstis noteikt speciāl[…] kvotes, jo atzīst to par vienīgo i[…]spēju DP problēmas atrisināšana[…] Vissvarīgākais būs aicinājums AS[…] Līdz šim uz regulāro kvošu pama[…] ASV ielaisti 22.000 DP. Paredzm[…] ka IRO prasīs, lai ASV uzņe[…] 250.000 nākošos divi gados.

Pēc laikraksta ziņām, ASV kong[…]resa locekļi, kas atgriezušies no D[…] nometņu apskates Vācijā, atzinuš[…] ka kongresam vajadzētu pieņem[…] katru „saprātīgu" priekšlikumu. B[…] pagaidām visi priekšlikumi gaida u[…] apspriešanu kongresā. Šie priekšli[…]kumi ir — Stretona projekts uzņem[…] 400.000 četru gadu laikā, Šelfa pro[…]jekts ielaist 100.000, Fergusona pro[…]jekts ielaist „bez kvotes" ieceļotāju[…] un Aivesa-Džavita projekts uzņem[…] DP bāreņus.

NYT

Eslingieši piesakās darbam Kanādā

No Eslingenas latviešu kolonijas meža darbiem Kanādā var pieteikties 23 vieninieki un tikpat daudz vieninieces par mājkalpotājām. Reģistrēšanās notiek tik rosīgi, ka vajadzīgais braucēju skaits bija tālu pārsniegts jau pirmajā dienā.

H. M.

Nometņu dzīve

Britu kontrolkomisija atzinusi, ka bēgļiem jādod legāla iespēja apmeklēt piederīgos citās okupācijas joslās un nokārtot tur darīšanas. Tāpēc katram bēglim ir tiesība izprasīt atļauju atstāt savu nometni novada militārā valdībā. Nometnes atstāšana pieļauta līdz 28 dienām ar ceļotāja pasi, pret ko nometnēs varēs saņemt ceļa pārtiku. Ceļotājiem uz franču joslu vēl jāizprasa piekrišana no franču militārām misijām.

Hanavas latviešu nometnes katrs iemītnieks laikā no 1. okt. līdz 1948. g. 1. aprīlim saņems 0,7 st. malkas, bet ar aprēķinu, lai istabās ar platību virs 40 kv. m neiznāktu vairāk par 1 st. uz katriem 10 kv. m un viena ģimene nesaņemtu vairāk par 5 st. Katram jaunietim un bērnam līdz 10 g. v. vēl izsniegs 0,5 st. papildus pamatnormai, bet ne vairāk kā 2 bērniem vienā ģimenē. Pagraba, bēniņu, caurstaigājamām telpām un telpām ar akmens grīdām uz katriem 20 kv. m paredzēts 0,7 st. malkas.

Par latviešu kooperācijas apvienības un Turības instruktoru — revidentu amerikāņu joslā izraudzīts LKA prezidija loc. Jānis Platais: (13b) Latvian DP Camp Ausma, Kleinkötz bei Günzburg/Donau.

Cēsu mūzikas skolas bij. dziedāšanas klases vadītāja brīvmāksliniece Siliņa jau kopš 1946. g. janvāra darbojas Ansbachas latviešu nometnēs mūzikas studijā, kur dziedāšanas klasē mācās 10, bet klavieŗu klasē 20 dažāda vecuma audzēkņi. Kārtējā audzēkņu vakarā 26. okt. atkal bija vērojams jauno mūziķu progress.

Valkas skauti un gaidas aizvadītajā darba gadā nometnes aptiekai savākuši vairāk nekā 2500 pudeļu, par ko UNRRA izteikusi pateicību.

Latviešu tiesnesis A. Svenne Dānijā ieguvis nelielu saimniecību, kurā nodarbojas ar sakņkopību.

VĒSTULES REDAKCIJAI

P. Iviņš, Nirnbergā

AICINĀTI IR VISI

Nereti ir tā: ko nespēj arājs un karavīrs, to spēj zinātnieks un mākslinieks. Daudzreiz esam pieredzējuši, ka tieši rakstniekam ir liela loma pasaules progresā. Verdzības atcelšanā ASV liels nopelns ir Bičer — Stovas romānam „Krusttēva Toma būda", kas, šķiet, visai pasaulei atvēra acis un pārliecināja to vairāk kā polītiķu un valstsvīru runas. Līdzīgi panākumi bijuši Viktora Igo romānam „Nožēlojamie" un daudziem citiem literāriem darbiem.

Šobrīd mūsu tautas liktenis sviests svaru kausos. Mūsu valstsvīri cīnās par Latvijas būt vai nebūt. Mēs saprotam, cik viņu cīņa smaga, jo pasaulēs polītiku nevada vis taisnības principi, bet aprēķins. Ir gaužām maz cilvēku pasaulē, kas zina un izprot latviešu tautas likteni — cilvēkiem maza interese iedziļināties pasaules polītiskās dzīves sīkumos. Tāpēc latviešu rakstniekiem un zinātniekiem arī jātop par savas tautas nākotnes cīnītājiem, kas pasaules pilsonim, tai brīdī, kad tas noliek neizlasīto laikrakstu, teikdams, „polītika man neinteresē", sniedz mākslas darbu, kas stāsta par latvju tautai nodarīto netaisnību, un sniedz tam uzmudinājumu cīnīties par visu tautu tiesībām un brīvību.

Neniecināsim sevi

Laikraksti pēdējā laikā pasākuši runāt dusmīgu valodu mūsu kultūras lietās. V. Kalve publicējis apskatu par literātūru un grāmatniecību ar zīmīgu virsrakstu: „Ceļš uz apsīkumu“. P. Aigars raksta „Barga bilance“, kur Kalves drūmos vērtējumus paplašina arī uz citām mākslas nozarēm. Īstas mūzikas veldzes vietā skaņu mākslinieki latviešiem sniedzot tikai „sasmalstas“. Tālāk lasām: „. . . teiktais neattiecas vienīgi uz māksliniekiem atskaņotājiem, bet arī uz tēlotājiem māksliniekiem, baletniekiem, un, diemžēl, rakstniekiem un avīžniekiem.“ Sava plašā raksta kvintasenci viņš saņem kopā kategoriskajā apgalvojumā: „Ja diletantismam latviešu mākslā kādreiz ir bijuši ziedu laiki, tad tie ir patlaban“.

Pelnīta kritika, bez šaubām, jāpieņem, kaut tā arī ir barga un nepatīkama. Bet jājautā arī, vai tā pamatota. Esmu diezgan vērīgi sekojis mākslas dzīvei trimdā, kaut gan pazīstu tikai vairāk angļu joslu, bet mani vērojumi ir gluži pretēji nekā Aigaram. Mūzikas sarīkojumu šeit ir diezgan daudz, bet vai to vairākums vai vismaz ievērojama daļa būtu diletantiski? Izmantojot publikas interesi, tagad koncertē jauni mākslinieki, kas dzimtenē bija mazāk pazīstami. Bet vai tie ir diletanti? Diletants ir tas, kas grib to, ko nespēj. Šie mākslinieki ir beiguši konservātoriju un nav nekādi diletanti. Daži no jaunajiem savus spēkus attīstījuši tieši trimdā. Ludmilai Sepei, Ingum Nārunam Latvijā nebija tāda vārda kā Vācijā, Latvijā nebija tāda vārda Žuikas kora. Ir arī daži mākslinieki, kas konservatoriju nav paspējuši beigt, piem., pianiste V. Barviķa, dziedātāja Gaida Trēpina. Bet, domāju, neatradīsies neviens mūzikas kritiķis, kas viņām ieteiktu neuzstāties. Daži trimdā nobeiguši mūzikālo izglītību, kā, piem., E. Maršans. Un lai neapsīktu radošā mūzikas māksla, par to gādā komponisti ar lielmeistariem Jāzepu Vītolu un Jāni Mediņu priekšgalā.

Tēlotāji mākslinieki? Arī te par diletantismu nevar žēloties vairāk kā normālos apstākļos. Mums tak rada tādi vīri kā Tone un Annuss, Vidbergs un Liberts. Citi trimdā mācās, visi neatlaidīgi strādā. Ģirts Ārvaldis ir pabeidzis dzimtenē nepaspēto diplomdarbu un ieguvis mākslinieka gradu.

Baletnieki? Jā, kas, tad te būtu pelnījis diletanta vārdu? Lēmaņa trupa, vai Mirdza Griķe, Vestena un Leščevskis, vai Apine un Gotšalks? Neviens, bez šaubām. Tāpat Oldenburgas operas sasniegumi bija visai augsti vērtējami. Vienīgais sāpīgākais punkts mums ir profesionālo aktieru mazais skaits, salīdzinot ar nometņu teātru daudzumu. Un tomēr, ir taču Mērbekas un Eslingenas teātris, kas godam var sacensties ar kādreizējām Latvijas skatuvēm. Arī pārējie teātra pulciņi nepelna diletantu vārdu, jo viņiem nav pretenziju izlauzties ārā savu nometņu robežām un uzstāties kā ceļojošiem profesionāļiem — taisnīgāk tos saukt par amatieriem, skatuves mīļotājiem, kas nevienam nekādā ļaunuma nedara.

Rakstniecība, avīžniecība? Grāmatu iznāk samērā daudz un starp tām ir arī sēnalas, bet no to vairāk, kā vispār normālos apstākļos. Pilnīgi sēnalas nekad neizskaudīsim. Un sasniegumi — mums tak strādā Jaunsudrabiņš un visa apdāvinātā vidējā rakstnieku paaudze. Var runāt par kļūdām, trūkumiem un vajag tos arī aizrādīt, bet nekādā ziņā nav pamata gausties par vispārēju „apsīkumu“! Kur tad pēc kritiķu domām ir tās čalojošās rakstniecības strūklakas? Skaidrs, ka [illegible] kultūra patlaban plaukst tikai emigrācijā un pie tam diezgan spēcīgi. Ja Aigars saka, viņam bijis kauns sveštautiešu priekšā kādā izstādē par iesietu mazvērtīgu grāmatu, tad varēja arī nekaunēties: cittautiešu kultūras līmenis nemaz tik augsts nav. Un arī avīžniecībā mums ir jauni, spirgti izdevumi un žurnālistu talanti. Ja redaktori pieliktu stingrāku mērauklu dažiem publicējamiem rakstiem ar kategoriskiem apgalvojumiem, tad būtu pavisam labi.

Mūsu kultūra svešniecībā glabā mūsu nacionālo spēku. Neslavēsim to nepelnīti, bet arī neniecināsim bez pamata.

O. Liepiņš

Klāra Zāle

Līdz pēdējam

Putni metas debesīs
Sudrabainos lokos.
Tava mīlestība zied
Pavasara kokos.

Visa dzīve dvašo tā,
It kā jauna zeme,
Kuŗu saulei pretī griež
Mirdzošs dienu lemess.

Klausos, kā tā dziesma skan,
Kad rauj saknes smalkas;
Atbalss aizdūc debesīs:
— Viss tik alkas, alkas.

Nepiepildīts augšup skrien
Trauks, kas dzelmē gremdēts;
Līdz pat mirklim pēdējam
Tvīkums netiek remdēts.

Žurnālists, sportists un dārznieks kļūst 40 gadu vecs

Visjaunākā tipa lidmašīnas esot apgādātas ar kombinētiem turbīnu un raķešu motoriem, pie kam īstais mašīnas spēks iedarbojas tikai pēc tam, kad sasniegts zināms ātrums un pietiekama gaisa pretestība. Sākums ir tikai ieskriešanās motora iesildīšanai. Šī tipa lidmašīnas konstruē tikai pašos pēdējos gados.

Harijs Mindenbergs garīgā konstrukcijā ir apmēram tāda pati, lai gan šis „jaunās paaudzes žurnālists“ šodien kļūst 40 gadus vecs. Tā vien liekas, ka Harijs īsti sāk darboties tikai lielā skrējienā, kad ir pietiekama „gaisa pretestība“.

Skrējis viņš ir daudz. Kādreizējais agronomijas students un Durbes pilsdārza dārznieks pats gan visiblāk atceras lielo zirņu ražu Raiņa dārzā, no draugiem aizņemtos un apvienotos 7 ģimenes dārziņus Meža parka kolonijā pie Rīgas, vai dārziņu Alpu pakājē Cvizelbergā. Citi atceras, ka nav vairāk par 3 valstīm Eiropā, ko šis dārziņu mīļotājs nebūtu apceļojis. Visbiežāk viņš brauca, pavadīdams mūsu sportistus.

Ja nemaldos, tad tas bija 1937. gadā Rīgā. Harijs Mindenbergs ienāca redakcijā — sporta uzvalkā, bez cepures, bez portfeļa un bez kofera. „Sveiki!“ viņš teica un aizgāja taisni uz staciju. Pēc septiņām nedēļām viņš gluži tāds pats atgriezās. Starplaikā viņš bija bijis Polijā, Čechoslovakijā, Ungārijā, Austrijā un Francijā.

1938. gadā latviešu basketbolistiem Melderim, Kazākam un Baumanim bija jābrauc uz ASV. Stacijā sapulcējās izvadītāji. Bija puķes un sagatavotas runas. Nebija Meldera. Telefoniski noskaidroja, ka vainīgs modinātājs, kas nebija nozvanījis.

Melderis dzīvoja Pārdaugavā, Botaniskā dārzā. Starptautiskais vilciens negaidīja. Tad garš vīrs bez cepures teica: „Mēs to vilcienu līdz robežai noķersim!“

Tas bija Harijs Mindenbergs, kas ielēca automobilī, steidzās uz Botanisko dārzu un no turienes tālāk. Olaine, Dalbe, Jelgava . . .

Ātruma dēļ, viņi būtu gan vilcienu noķēruši. Bet notika katastrofa. Šoferi kontūzēja, Melderim ar stikla šķembām sagraizīja seju. Mindenbergam pārlauza degunu un nopietni savainoja vaigus. Viņš tomēr aizgāja 2 kilometrus līdz mājām, kur bija telefons, un zvanīja — ne pēc pirmās palīdzības, bet uz — redakciju. Tikai pēc tam viņš pasauca ārstu, kas pārējos tūlīt palaida mājās, bet žurnālistu uz 2 nedēļām ievietoja Jelgavas slimnīcā.

1946. gadā žurnālists Harijs Mindenbergs atkal pameta iekoptos dimenes dārziņus un sāka braukāt pa Vāciju. Atkal sporta uzvalkā, kas gan bija krietni vien apvalkāts. Viņš brauca uz dzimšanas māju, bet runa visur bija tā pati: „Jātaisa avīze!“

Garš vīrs ir Harijs Mindenbergs un garš arī viņa darba gaitu saraksts: „Latvijas Sarga“ līdzstrādnieks, sporta laikraksta „Stadions“ atbildīgais redaktors, tad „Dienas Lapa“, „Jaunākās Ziņas“, Latvijas telegrafa aģentūra, „Rīts“, radiofons. Visvairāk viņš rakstīja par sportu. Arī runājis, jo maz bija lielu sacīkšu Rīgā, kur informātors ar mikrofonu nebūtu Mindenbergs. Tie, kas uzmanīgi sekoja Daliņa gaitām, varbūt atcerēsies garo vīru, kas ar pulksteni rokā bieži skrēja solotājam līdz, ne vien Rīgā, bet arī daudzos startos ārzemēs, Berlīnes olimpiadā un citur.

Pamazām sporta žurnālists pievērsās citām nozarēm. Latvijas neatkarības pēdējos gados viņš bija „Rīta“ ārlietu redaktora palīgs.

Kāds draugs nesen teica: „Harijs ir gan strādājis daudzās redakcijās, bet cepuri viņš nav vēl nopelnījis.“ Tas tiesa — pat visaukstākā laikā Hariju var sastapt bez cepures. Bet tā ir tikai viena no zīmēm, ka gādīgais ģimenes tēvs joprojām ir jauns, straujš, eksplozīvs, bet arī izturīgs kā kombinēts turbīnu un raķešu motors.

Aleksandrs Liepa

Sidrabenē kūpas kamīns

SESTDIENAS CIEMIŅI DARBAVĪRU NOMETNĒ

Reiz kāds amerikāņu karavīrs vācu pilsētā uztriepa pāri dzeltenajam ceļa stabam: Čikaga — 5000 jūdžu. Tik ļoti viņam gribējās būt savā pilsētā. Mums neviena vācu zīme ceļa uz mājām nerāda, kaut vai mēs ietu visi pat septiņjūdžu zābakiem. Bet reizumis, zinot īstos burvju vārdus, gan laimējas nokļūt kādā nostūrī, tik siltā un labā un neticamā kā senas grāmatas lapas pusē.

Šoreiz, ar paroli „Walldorf“, tikai jāpamanās Frankfurtes dimdošajā stacijā sameklēt mazo vilcienu, kas ved gabaliņu nost no pasaules, pašā maliņā. Tur, aiz viena meža un vidū otra meža, stāv brūna senlaicīga muižnieka māja un gaida sestdienas ciemiņus.

Gaŗa papeļu gatve kā rātni sasukātu jaunavu gājiens svinīgi pietuvojas plaši vērtajām durvīm, un jau atgabalus redzams — Sidrabenē kūpas kamīns.

Lieveņī viesus saņemt neiznāk vis vācu cienmāte, baronese fon Sound-So, kam reiz piederēja šis nams un putnu farma. Nav te vairs ne mīkstu gultu, ne gleznu trauku, ne sieviešu drānu šalkoņas. Maija mēnesī te Sidrabeni nodibināja 40 latviešu vīru, atgriezušies no Italijas un Ēģiptes. Tie paši, vairāk gadu no citiem latviešiem atšķirtie, par kuŗu grūtajām dienām lasīdami, aizvērām avīzi ar nopūtu. Viņi joprojām dzīvo atšķirti, jo nav DP, un allaž priecājas par katru ciemiņu, tāpat kā toreiz par vēstulēm un grāmatām, ko vienīgās sūtīja trīs krietnas meičas no Eslingenas.

Dienu sidrabenieši ir niecīgs ārzemju strādnieku pulciņš starp tūkstošiem Frankfurtes lidlaukā. Vakaros sidrabenieši ir brīvi ļaudis — brīvi no visiem kārdinājumiem un tukšiem priekiem, kas dīda pilsētniekus. Atzvilušies lāvās un pašdarinātos sēdekļos pie kamīna siltuma un gaismas, tie dzied, sacenšas valodās un spēlēs, un lasa latviešu grāmatas, cik vien niecīgā alga ļauj tās iegādāties. Nekā cita viņi nav pārveduši no faraonu vai seno romnieku zemes, kā vien latviskumu. No šiem laikiem vēl līdzi pašiem sava latviešu dzejas izlase, pēc atmiņas pierakstīta bieza burtnīca. Un tā arī Sidrabenē dzeju skandē un augstu tur, prozu lasa un pārspriež. Un klausās ārā pasaulē. Un domā. Un gaida. Un cer. Un visu to — bez zūdīšanās par pagātni, bez vienaldzības pret nākotni.

Pa laikam ciemā atbrauc Sidrabenei uzticīgā Darmštates teātra kopa. Dziedātāji un spēlētāji nebrauc, jo nav klavieru. Un rakstnieki? Kas gan tuntulos uz tālo meža stūri lasīt mazai saujiņai? Tā sidrabenieši domā un kautrējas aicināt.

Bet šodien ir sestdiena, un ir arī svētdiena. Sidrabenē kūpas kamīns, un dzejniece Velta Toma turpat pulciņā sēd un lasa Sēlietes dziesmas. Un ir tik labi, it kā ap šo ugunskura liesmu maigi pieplīvoto istabu būtu lieli meži, kur vilki un lāči dzīvo, — nevis mazā pasaule, — piejaukta cilvēkiem, kas, visa aplēsdami stipram izdabā, vājāko noliec, ar līdzīgo karo.

Tā varētu ilgi kavēties. Bet mēness uz jumta pošas iet mājās. Un kaut kur pasaulē ir vilcieni un pienākumi, un norunas un steiga.

„Kad brauksit atkal?“ skan ir mīkstā alūksniešu, ir sēlzemnieka straujā un spriganā valoda. „Bet nez', cik ilgi te būsim un paliksim...“

Pa papeļu gatvi aizejot, tā vien gribētos kādus labus burvības vārdus piesaukt. Nu, kaut vai: Septiņdesmit septiņi mēneši un septiņdesmit septiņi mēneša atspīdumi, septiņdesmit septiņas saules un septiņdesmit septiņi saules atspīdumi, septiņdesmit septiņas zvaigznes un septiņdesmit septiņi zvaigžņu atspīdumi lai jūs sargā!

Rita Liepa

Lasītāji godalgos autorus

Mūsu laikrakstā izsludinātās prēmijas par Latvijā no š. g. 15. okt. līdz 1948. g. 15. aprīlim iespiesto vai redakcijas rīcībā nodoto noveli, stāstu vai tēlojumu RM 3000.— un viena par dzejoli RM 3000.— radījušas dzīvu interesi. Abu prēmiju piešķiršana nodota lasītāju iniciatīvai resp. pašu lasītāju izraudzītai žūrijas komisijai, kurā nav piedalīties neviens Latvijas redakcijas darbinieks. Žūrijas komisiju lasītāji izraudzīs no redakcijas ieteiktiem kandidātiem vēlēšanu ceļā ar kuponiem, kas būs ievietoti laikrakstā. Žūrijā būs 5 locekļi, pie kam 2 locekļi izraugāmi no literatūras kritiķiem, viens no rakstniekiem, viens no izglītības darbiniekiem un viens no laikraksta lasītājiem.

Žūrijas komisija pirms prēmiju piešķiršanas vērtēs ne vien Latvijā no š. g. 15. okt. līdz 1948. g. 15. aprīlim iespiestos literātūras darbus, bet arī vēl neiespiestos, kas šajā laikā būs nodoti redakcijas rīcībā. Ja žūrija par atzinības vērtu atzīs kādu darbu, kas nav paredzēts iespiešanai, tā žūrija to tomēr nodos lasītājiem.

Žūrijas izraudzīšana notiks pirms 1948. g. 15. aprīļa.

Jānis Klīdzējs

RĪGAS UGUNIS

(6. turpinājums)

Jēkabs apsēstas pie galda un bungo kā klavieres spēlēdams.

Brīnums? Kur te svaigi ziedi mālā vāzē radušies? Astras. Astras? Jēkabs atceras: tās audzē māte savā dārziņā pie Meža kapiem.

Māte? Kāpēc viņa arī šodien neko man nevaicā? Viņa bija priecīga, bet neko nevaicāja. Jēkabs aizdomā atpakaļ.

Senāk viņa mani daudzreiz noskatījās līdzjūtīgām acīm, nopūtās un klusēja. Ko viņa pūš? Vai es kādu nositis? Jēkabā sametās spīts un viņš aiziedams tā stingrāk pievēra durvis. Ko tev, vecam cilvēkam, interesēties par to, kur tev nav nekādas daļas, ne saprašanas!

Tā bija, bija!

Jēkabs piemiedz acis, it kā gribēdams šīs atmiņu ainas aizdzīt. Drusku sāp un ir kauns.

Pēkšņi viņam gribas iet pie mātes un izrunāties par visu un pasacīt kaut ko, kas viņai darītu prieku.

Jēkabs ieiet virtuvē, viņš meklē kādu vārdu un viņam pēkšņi nav vairs neviena.

„Zinu, tev jau ļoti gribas ēst. Visu nakti braucis. Tūlīt, tūlīt būs,“ māte saka un vēl steidzīgāk sāk rīkoties ap traukiem.

Jēkabam kakls metas sauss. Acīs kāpj karstums. Nekad, nekad agrāk tā nav bijis. Jau sen viņš ir aizmirsis to laiku, kad tā kādreiz būtu jutis. Viņš pieiet, apliek roku mātei ap pleciem.

„Nu, kā tu, vesela, māt?“ viņš veicā un pats jūt, ka viņam ir pavisam savāda balss.

Māte pagriež acis pret dēlu, viņa ir pārsteigta un satraukta un laimīgs satvīkums kāpj viņas vaigu galos.

„Es? Labi, dēls . . . Labi, labi, labi . . .“ viņa atkārto šo vārdu un viņas balss skan tā, it kā — it kā viņa nupat būtu saņēmusi nekad necerētu un bezgala dārgu dāvanu.

Jēkabs palaiž viņas plecu. Mātes balsī viņš ir sapratis visu.

Viņa ātri aizgriežas pie saviem traukiem.

„Tu esi noguris. Ej savā istabā. Es tūlīt . . . tūlīt . . . Drīz pasaukšu tevi.“

Jēkabs iziet, aizveŗ durvis un paliek stāvam. Viņam ir nojauta, ka te jāstāv. Virtuvē ir klusums. Viņa ausis ir mežā ļoti jūtīgas kļuvušas. Dzird — māte vienreiz un otrreiz šņauc degunu. Viņš pat sadzird, ka viņa ar priekšauta malu izslauka acis.

Kāpēc šinī brīdī māte slauka acis, Jēkabs to zina pavisam skaidri. Apjauž arī, ka būtu bijis labi, ka to viņš būtu zinājis jau daudz gadus agrāk.

Viņš iet uz savu istabu un, abas rokas svārku kabatās sabāzis un galvu noliecis, lieliem soļiem staigā, staigā. Viņš nes savu augumu kā smagu dzelzs būvi, kuras iekšienē arvien karstāk kvēlo milzums tikko sarušinātu ogļu. Nē, šis smagums un karstums viņu neizposta un nenospiež. Tas viņu pielej pilnu jauna, smaga spēka un atbrīvo no čaulas, kurā viņš ir ļoti ilgi turējies, lai ātri aizejošajām dienām varētu piedāvāt savu jaunību kā smalks, vēss lāga zēns.

Tagad viņš staigā dunēdams savā smagumā un karsdams paša sakurinātajās oglēs, un skatās pats sevī tā kā no attāluma. Pašam liekas, ka tā viņa daļa, kas domā un jūt, būtu atšķīrusies no viņa un stāvētu pie sienas un skumīgām acīm nolūkotos viņa augumā, kas te kustas istabas vidū. Jēkabs skatās un arī redz pats sevi.

Viņš atkal ieiet sevī un apstājas pie atvērtā loga un ievelk krūtīs vīstošo kļavu lapu gaisu. Te neviens man nevar palīdzēt, viņš domā.

Varbūt Zane? Varbūt māte?

Labāk nē, labāk gan nē. Kas gan tādās reizēs tev var palīdzēt, kad tu esi izjaucis pats sevi.

Šinī brīdī Jēkabs ir atkal ļoti iedomīgs par saviem spēkiem un viņš saka sev: Pats, tikai pats!

5.

Vajadzētu pagulēt, gurdenums staigā ap acu plakstiem. Tomēr nē, vēl nē. Kāpēc Zane telefonēja uz Kurzemi toreiz? Kas tā par nelaimi? Gribas būt pie viņas un sacīt tāpat kā senāk: Esmu klāt. Varam apspriesties.

Māte, pamanījusi, ka Jēkabs taisās iziet, ievaicājas:

„Vai tu vēl negulēsi?“

„Jāiziet. Drīz būšu atpakaļ.“

Kad Jēkabs jau ir pie durvīm, māte, kaut ko atcerējusies, ieminas:

„Pēdējās dienās daži jau nāca apvaicāties par tevi. Zane te bija jau divas reizes. Kad tu būšot mājās? Es neko nezināju teikt.“

Ap seju Jēkabam apsitas jauna pārsteiguma karstums. Deniņi sāk pukstēt.

„Bija te? Divas reizes?“

„Vakar un aizvakar.“

Jēkabs jau ir aiz durvīm un viņa soļi nodun pa kāpnēm.

Nāk tramvajs. Viņš jau brauc.

Zane nedzīvo kopā ar brāli Pēteri Vālu. Viņai labāk patīk Pārdaugavā.

Neatradis Zani mājās, savilktu pieri Jēkabs steidzas prom caur dārza vārtiem un viņam negribas, ka Zanes dzīvokļa saimniece būtu manījusi viņu te nākam un aizejam. Šī tad varēs stāstīt Zanei, ka Jēkabs bija jau atskrējis. Lai Zane neiedomājas, ka viņam te jāskrien un jāmeklē.

Steidzīgs, ļoti steidzīgs ir Jēkabs. Ir pagājusi tikai drusku vairāk kā stunda un viņš ir atkal mājās.

„Vai tu Zani nesatiki?“ vaicā māte.

„Zani? Nē . . .“

„Viņa tikko bija. Nākšot pēcpusdienā. Lai tu esot mājās.“

Nu Jēkabs jūtas pagalam noguris.

„Tagad es pagulēšu,“ viņš saka un māte apklāj dīvānu.

Pulkstenis aiztikš pusstundu un stundu. Jēkabs neaizmieg. Palasa kādu grāmatu un atkal to noliek.

Māte paveŗ durvis.

„Tu vēl neguli?“

„Nāc, apsēsties, māt, un pastāsti kaut ko.“

Mātei ir ko pabrīnīties šodien jau otru reizi. Jēkabs pats viņu aicina parunāties. Viņš tāds savāds, pārmainījies. Pat viņa balsij tagad ir citāda, mīkstāka skaņa. Tādu savu Jēkabu viņa nav redzējusi jau no tiem laikiem, kad viņš vēl pamatskolā gāja.

Māte nedroši apsēstas pie viņa un reizēm paskatās dēla sejā. Tur spīd tāds svešāds nemiers. Ar viņu kaut kas ir noticis vai notiek. Viņa nevaicā. Nekad viņa Jēkabu nav izprašņājusi, ja viņš pats neiesāk stāstīt.

„Ko gan lai es zinu stāstīt, dēls,“ beidzot viņa saka un viņas labā seja ir tik pilna mierīgas pazemības, ka, ilgāk paskatījies zem savas segas un zem mātes gaišā acu ziluma, Jēkabs jūtas pavisam mazs puika.

„Tāpat vien. Kaut ko. Varbūt par to laiku, kad tu biji vēl maza,“ saka Jēkabs.

Māte atkal paslauka acis ar pirkstu malām. Viņa citādi nevar. Šinī brīdī viņa ir drusku laimīga. Visu mūžu viņu neviens nav gribējis paklausīties. Kad viņa bija kalpone, tad dzirdēja tikai uzkliedzienus. Vēlāk viņai bija vīrs. Tas mūžīgi bija aizņemts ar savām rūpēm. Bieži viņš staigāja īgns un ciets kā dzelzs ritenis. Tik vien prieka bija kā tai laikā, kad mazais Jēkabs vēl gribēja mātei klēpī iekāpt un parunāties. Drīzi viņu paņēma iela, skola un draugi, un atkal nāca bezgalīgs klusums. Un nu — tikai šodien viņš atkal ir ierunājies un sacījis, ka grib dzirdēt viņu runājam.

Viņa sāk un stāsta par mājām Vidzemē, kur viņas tēvs strādājis par kalpu. Viņa labi atceras visu lielo un mazo ļaužu vārdus, kas tanīs mājās ir dzīvojuši. Par mājām un tīrumiem viņa stāsta tā, it kā tie ķirši, ābeles un baltie jēri būtu viņai pašai piederējuši.

(Turpinājums sekos)

Chronika

Stutgartes operas intendants uzaicinājis baletmeistaru Osvaldu Lēmani ar savu baleta trupu Latviešu balets sniegt 13. novembrī operā divi viesizrādes — pl. 15 un pl. 18 — operas orķestra pavadījumā. Orķestri vadīs Andrējs Lindbergs, čello solo spēlēs Jānis Ādamsons. Viesizrādē piedalīsies arī dejotāja Beatrise Krieviņa.

Alborgā, Dānijā, 2. novembrī notika V. Puķes-Puķītes un E. Eglītes koncerts, veltīts latviešu un cittautu autoru darbiem. Koncertā piedalījās arī LJKS Alborgas nod. jaukts koris. V. Puķe-Puķīte šinī mēnesī no Dānijas dodas uz Zviedriju.

Olafs Ilziņš 2. nov. ievadīja Hanavā rakstnieku vakaru. Pēc „Tēvzemes“ redaktora L. Bērziņa apsveikuma, prof. E. Bleses ievadvārdiem un J. Kadiļa referāta par laikmeta liriku, savus darbus lasīja Klāra Zāle, Rita Liepa, Velta Toma, Herta Krauja un Knuts Lesiņš.

Kas un kur?

Amerikāņu filmu magnāts Lons Banins patlaban Anglijā meklē 9 vai 10 gadu vecu meiteni, kas būtu piemērota galvenās lomas tēlošanai viņa jaunā veida filmā pēc pazīstamā Luisa Kerolla darba „Alise brīnumzemē“. Meitene būs vienīgā dzīvā tēlotāja šai filmā, jo visas pārējās teiksmainās figūras attēlos 20 cm augstas plastiskas gumijas lelles ar apslēptiem kustības mechanismiem. Filmas uzņemšana ilgs pusgadu un izmaksās 400.000 mārciņu. Techniskās idejas autors ir pats Banins, kas agrāk darbojies par tēlnieku. Izraudzīto meiteni Londonā mēnešus trīs sagatavos lomai, tad sāks filmas uzņemšanu, lai maijā tā jau varētu iet tirgū.

Vai no nacionālsociālisma uz nacionālkomūnismu?

Ka Vācija pēc saņemtā smagā trieciena sāk atkal pamazām atžilbt un līdz ar to atkal organizēt savu domāšanu un centienus, par to nav šaubu. Bet kādā virzienā tas notiek? To pūlas noskaidrot Alberts Olivjē (Ollivier) Parīzes katoliskās tautas partijas nedēļas laikrakstā „Carrefour".

Ka Vācijā vēl daudz ļaužu, kas nav aizmirsuši hitleriskos ideālus un pūlas uzturēt tos dzīvus un sagatavot zemi to atdzimšanai, uz to franču autoram, liekas, norāda daži fakti. Pie tādiem, vispirms, pieskaitāms diezgan lielais atentātu skaits, kas izdarīts gan pret iestādēm, kuru pienākumā ir cīnīties pret nacismu, gan pret atsevišķām tam naidīgām personām. Vispār jāpieņem, ka Vācijā slēpjas ar svešiem dokumentiem vēl lielāks skaits aktīvu Hitlera laika darbinieku, jo atrastas kādas 22 šādu viltotu dokumentu darbnīcas. Ja arī esot noskaidrots, ka pēdējos Hitlera režīma radioraidījumos pasludinātā Vervolfu organizācija nekad nav spējusi noorganizēties, tomēr esot atklāts, ka ir pastāvējušas un droši vien vēl arī pastāvot rinda slepenu biedrību, un tikai dažas no tām atklātas un likvidētas. Bez tam esot vesela rinda aizdomīgu sabiedroto atļautu organizāciju, kas, tā šķietot, vairāk vai mazāk tieši tiecoties kultivēt nacionālsociālistisko garu. Tā, piem., daži uzlūkojot par bīstamu biedrību „Vācu kustība brīvībai un mieram", kas esot pusoficiāli atļauta un ar lielu biedru skaitu. Zīmīgs dokuments šai ziņā esot t.s. „plāns N.N.", ko atrada Bavārijas Gestapo archīvos un kas satur instrukcijas, kā uzturēt vāciešos pretdemokratisku garu. Pastāvot gan šaubas, vai dokuments ir īsts un nav safabricēts nolūkā novirzīt sabiedroto uzraudzību uz nepareizām pēdām. Katrā ziņā zīmīgi, ka vairākkārt jau vadītājus posteņus paguvuši ieņemt ievērojami hitlerieši un sākuši savus piekritējus sev subordinētās vietās.

Sevišķi sarežģītu stāvokli padarot rietumu un austrumu sacensība, — esot zināms, ka, piem., savā laikā Minchenes saimnieciskā komitejā iekļuvušas šaubīgas personas, kuras aizstāvējuši krievi un kas, tiklīdz atmaskoti, arī pazuduši krievu joslā, — iepriekš iecēldami savus cilvēkus atbildīgos posteņos.

Jājautājot, kāpēc gan nacionālsociālistiski noskaņoti cilvēki nostājoties krievu pusē? Uz to varot atbildēt ar to, ka komūnistiem esot tagad trumpas, ar kurām tie varot pievilkt vāciešus. Tā, vispirms, komūnistu mācība viņiem esot pievelkoša daļu strādnieku. No otras puses, Krievijā nodibināta Paulusa un Seidlica „Brīvās Vācijas kustība", kas arī varot pievilkt bij. vācu armijas cilvēkus un vispār nacionālistus. Šai organizācijai esot pie Maskavas štābs, kura personāls esot padots vācu komūnistam Vilhelmam Pīkam. 3000 vācu virsnieku esot padomju armijas dienestā Tālos austrumos, bet liels skaits virsnieku tiekot sagatavoti īpašos kursos pārvaldes uzdevumiem Vācijā. Šos vācu virsniekus nemaz nepūloties pievērst komūnismam. Kāds no tiem, atgriezies no Maskavas, teicis saviem draugiem: „Es neesmu kļuvis komūnists. Es atbalstu PSRS tāpēc, ka tā ir gatava atjaunot stipru Vāciju."

Viss tas, saka franču autors, liek pieņemt par iespējamu, ka vācieši kādu dienu pievērsīsies nacionālkomūnismam, kas kļūtu no vienas puses par cerību kaŗā izputinātām masām, bet no otras puses arī par dēkas solījumu bijušiem hitleriešiem un stāvokļa atjaunotājiem armijas vīriem. Bez tam, kā aizrāda kāda cita avīze, vācus krieviem esot pievilkt arī tas, ka viņu starpā ir Polija. Ko ar to var darīt, par to jau krieviem un vāciešiem, kā vēsture rādot, izveidojušies savi paradumi . . ." Vārdu sakot, tā noslēdz autors, ja rietumu sabiedrotie nepakļauj Vāciju stingrai kontrolei un tai pašā laikā nenodrošina tai zināmu labklājības minimumu, tad viss liek domāt, ka Vācija izies no viņu noteikšanas, — un tas būs saistīts ar lielām briesmām.

J. P.

Krievu ģimeņu rūpes Austrijā

Padomju armijas locekļiem Austrijā lielas rūpes sagādājot viņu ģimenes; pirmkārt, tām trūkstot dzīvokļu, otrkārt, tās mocoties ar ilgām pēc dzimtenes, apgalvo „New York Herald Tribune" korespondents Freidins, kas apceļojis Austrijas krievu joslu. Okupācijas armijas locekļu ģimenēm tomēr būšot jāpaliek Austrijā līdz pat okupācijas beigām. Krievu ģimenēm ilgas pēc mājām radot galvenokārt valodas grūtības, un arī dzīves apstākļi smagi sabumbotajās pilsētās austrumu Austrijā neesot pārāk pievilcīgi.

Freidins, kopā ar vēl otru kollēgu, ir pirmie amerikāņu žurnālisti, kam kopš Austrijas okupēšanas oficiāli atļauts uz divām dienām apmeklēt krievu joslu. Krievu okupācijas iestādes iekārtojušas teātrus un klubus, kur bieži viesojoties padomju mākslinieki. Vīnes Neištates komandants majors Kopilkins korespondentam izteicies, ka kareivjus — vīniešus pārāk vilinot nesamērīgi daudzās dejas grīdas.

Freidins novērojis, ka lielākajās Austrijas pilsētās ļoti populāra esot austriešu sociālistu partija. Strādnieki vietējās korespondentam paskaidrojuši, ka Austrijas sociālisti esot pierādījuši lielu enerģiju strādnieku interešu aizstāvēšanā un lielu nepiekāpību opozicijā pret komūnistiem. Sociālistu vadītās arodbiedrības noteikti atteikušās ar tiem sadarboties. Komūnisti neesot spējuši neko pavairot savu piekritēju skaitu, par spīti spēcīgajam krievu kontrolēto fabriku strādniekiem un citiem vilinājumiem. Vēlēšanās pirms diviem gadiem komūnisti ieguva tikai 5% balsu.

NYHT

Kapitāldarbs par vācu zinātni

Visbadenes apgāds Dietrichsche Verlagsanstalt, saskaņā ar amerikāņiem noslēgtu eksporta līgumu, iespiedīs zinātnisku kapitāldarbu 84 sējumos par fizikas, ķīmijas, matemātikas, medicīnas, bioloģijas un ģeografijas zinātnes attīstību Vācijā laikā no 1939. līdz 1946. gadam. Darbu vispirms izdos 1100 eksemplāros ASV, Anglijā un Francijā. Atsevišķus izdevumus nodos arī UNESCO rīcībā. Pēc tam paredzēts izdot arī darba tulkojumu vācu valodā 10.000 eksemplāros.

Kā ļaudis dzīvo citās zemēs

SŪRS DARBS — BEĻĢU LABKLĀJĪBAS PAMATS

KĀDEĻ BEĻĢIJA PĒC KAŖA TIK ĀTRI ATPLAUKUSI

Ikviens iebraucējs no pārējām kaŗa skartajām Eiropas zemēm Beļģijā jūtas pārsteigts. Vai tā būtu Brisele, Antverpene vai Ostende, vai arī mazpilsētiņas — visur veikalu skatlogos preču pārpilnība, kāda citur pieredzēta tikai „vecajos, labajos laikos" pirms kaŗa. Kaudzēm cepumu un saldumu, zīda zeķes neierobežotā vairumā, olas, milzu sieri, konservu kārbas grēdu grēdām — bez kuponiem, visāda veida drānas un apģērbi — bez kartītēm. Milzums vismodernāko automobiļu, un degvielas — cik patīk. Rindu neredz nekur. „The Evening News" korespondents Džons Maršals pamanījis rindu vienīgi pie kādas bankas lodziņa, kur izmaksā celotāju čekus. Vai nav pasakaini? Kā beļģi to dabū gatavu?

Šis jautājums interesējis katru, kas dabūjis redzēt pēckaŗa Beļģijas saimniecisko atplaukumu, kam līdzīgu piemēru Eiropā velti meklēt. Īpaši angļiem, kas tagad jūtas visai stingri iegrožoti ar valdības taupības politiku, kontrasts liekas nesaprotams. Par to interesējies ne vien minētais Džons Maršals. Apstākļus Beļģijā pētījuši arī „Daily Mail" speciālkorespondenti Andervuds un Džons Hols. Palasot visus viņu ziņojumus, izskaidrojums arī rodas. Hols īpaši ieradies Beļģijā, lai konstatētu, ko šinī ziņā varētu mācīties no 8 miljonu tautas, un atzīst, ka mācīties var ļoti daudz.

Hols atzīst, ka beļģiem raksturīgas četras lietas: to lielais vairums tiešām ciena sūru darbu, un tie ļoti augstu vērtē dzīves reālos labumus, vispirmā kārtā labu paēšanu, kas stāv pāri visām citām taustāmām un arī daudzām netaustāmām vērtībām. Treškārt, beļģi kaut kā pratuši izvairīties no sērgas, kas aplipinājusi pēc kaŗa gandrīz visas citas tautas un ko varētu izteikt vārdiem „nav jau vērts". Ceturtkārt, beļģiem riebj ierobežojumi un normas.

Beļģu valdība jau trimdā kaŗa laikā par visu to domājusi un attiecīgi izstrādājusi savu plānu dzīves atjaunošanai pēc kaŗa: nosūkt apgrozībā esošo lieko naudu un tad ieplūdināt tirgū visu veidu patēriņa preces, jo beļģi, tāpat kā visi citi, vēlas par savu darbu saņemt ko pretim, lai viņi varētu par to nopirkt visas labās lietas. Valdība sprieda tā: ja mēs pēc smagā vācu okupācijas laika mēģināsim mūsu tautai atkal uzspiest skarbu un pieticīgu dzīvi, tur nekas krietns neiznāks.

Un rezultātā beļģi ir apmierināti. Viņi gan strādā caurmērā 50 stundu nedēļā un pat līdz 60 un 65 stundām, kaut gan oficiālais darba laiks ir 48 stundas, bet par nopelnīto naudu viņi var labi paēst, nopirkt zīda zeķes savām sievām un dāvanas draudzenēm. Tam, protams, vajaga daudz naudas, bet lai pie tās tiktu, beļģi nedara tā kā daudzās citās zemēs: viņi nevis nosēžas un streiko augstākas algas dēļ, bet strādā vairāk. Pulksten 8 rītā visi nodarbinātie beļģi ir jau darbā, ne vien strādnieki fabrikās, bet arī ierēdņi, mašinrakstītājas, direktori, un arī dažas minūtes pirms 6 vakarā viņi ir vēl turpat, sestdienas neizslēdzot. Pie tam beļģi iztiek ar pusi mazāk administrātīvā personāla nekā, piemēram, Anglija. Beļģu veikalu īpašnieki, iestāžu vadītāji un fabriku direktori, kā to novērojis Hols, pa lielākai daļai ir darbā pirms saviem darbiniekiem un atstāj to pēdējie. Ir arī daudzi, kas nosoda šo beļģu „darba trakumu" un saka, ka tie ir atpalikuši un neprot izlietot streikus par ieroci augstāku algu iegūšanai.

Bet vai visi beļģi ir apmierināti un laimīgi? Tā nav. Cenas ir augstas, un dzīve tāpat prasa savu cīniņu. Beļģi necieš statistikas. Viņi saka, ka tās esot bīstamas un atturot pārāk lielu skaitu cilvēku no cita, lietderīgāka darba. Bet pēc neoficiāliem datiem dzīves dārdzība Beļģijā, salīdzinot ar pirmskaŗa laikiem, pieaugusi trīsarpuskārt, kamēr algas palielinājušās tikai trīskārt. Savu dzīves standartu, kas ikvienam citam liekas apskaužams, beļģi atzīst par zemāku nekā pirms kaŗa, jo vairums iedzīvotāju nevar iegūt tik daudz maizes, gaļas, sviesta un cukura, cik tie gribētu. Arī piens ir deficīta prece. Saka arī, ka beļģi tagad nestrādājot gluži tik cītīgi, kā pirms kaŗa un produkcija neesot pieaugusi tā, kā domāts.

Bet lielai daļai beļģu ir blakus nodarbošanās. Ogļrači apkopj savas mazās saimniecības, tūkstošiem strādnieku vakarā veic vēl blakus darbus. Tāpēc produkcija, pēc lietpratēju atzinuma, tomēr par 10% pieaugusi, salīdzinot ar pirmskaŗa līmeni. Pastāv arī zināms melnais tirgus, bet sodi ir bargi. Par cenu kāpināšanu veikalus bez žēlastības slēdz uz nenoteiktu laiku. Bet ir vēl otrs īpatnējs melnais tirgus — „melnās algas". Strādnieki, it sevišķi, ja tie uzņēmumam ļoti svarīgi, bieži saņem, blakus oficiālai algai, vēl papildus atalgojumu.

Strādnieki, kuru nedēļas ienākums, saskaņā ar ienākumu nodokļa deklarāciju, nesasniedz zināmu normu, atkarībā no ģimenes locekļu skaita, saņem zīmes dažu pārtikas vielu iepirkšanai par pazeminātām cenām. Tādu ir ap 4,3 miljoni, kamēr pārējie maksā pilnu cenu par visām precēm. Tā valdība izvairās no piemaksu politikas attiecībā uz viņiem iedzīvotājiem. Protams, daļa strādnieku, noslēpjot savus blakus ienākumus un „melnās algas", iekļūst šai izdevīgajā katēgorijā, bet par to neviens pārāk neuztraucas. Kad valdība novēroja, ka daļa strādnieku, īpaši ogļrači, nestrādā pilnu nedēļu, lai neiekļūtu neizdevīgākā augstāku nodokļu katēgorijā, nekavējoties pārkārtoja nodokļa maksātāju katēgorijas, paaugstinot robežu, no kuras sākas augstāki nodokļi. Tūlīt ogļrači atkal sāka strādāt visas sešas dienas nedēļā.

Bet sūrais darbs tomēr nav vienīgais beļģu pēckaŗa atplaukuma veicinātājs. Tiem palīdzējusi arī laime. Atbrīvošana 1944. gadā notika tik ātri, ka rūpniecība palika gandrīz nesagrauta. Pēc tam beļģi par labu samaksu ražoja sabiedrotiem kaŗa materiālus un veica citus darbus.

Beļģijai pieder bagātā Kongo kolonija Afrikā un lieli ieguldījumi visās pasaules malās, kuŗiem tā kaŗa laikā netika klāt. Nav tādēļ brīnums, ka Beļģija varēja iepirkt preces visā pasaulē. Kongo urāns beļģiem palīdzējis tikt pie vismodernākajiem amerikāņu automobiļiem, kuŗu, Beļģijā ir 100 reizes vairāk nekā angļu marku.

Beļģu valdība rūpējusies par veikalnieciskо sakaru atjaunošanu visā pasaulē, un par kaŗā sagrauto pilsētu atjaunošanu, kas notiek apbrīnojamā tempā. Bastonā atjaunota jau vesela iela. No Beļģijas 2670 pašvaldībām tikai septiņas, ar kopā 1200 iedzīvotājiem, nav pieslēgtas elektrības tīklam. Strāvas patēriņš pieaudzis par 11%, pret 1939. gadu. Bez tam beļģi cer no Vācijas iegūt kādu enerģijas uzņēmumu reparācijās, aiztaupot sev tā būvi. Pašlaik runā par elektrības nacionālizāciju. Elektrības patēriņš mājsaimniecībā, salīdzinot ar 1939. gadu, pieaudzis pat par 85%.

Pesimisti kādreiz par valdības saimnieciskās jaunuzbūves programmu teica: Tā tas var iet augstākais 6 mēnešus. Bet nu jau pagājuši 3 gadi. Tomēr jūtamas arī dažas grūtības: pārtikas cenas sāk pieaugt, un melnais tirgus atkal kļuvis drusku nozīmīgāks. Daudzu luksus preču pallcis jūtami mazāk. Bet beļģi par to nebažījas. Viņi jau paspējuši pēc kaŗa uzkrāt drusku tauku, pabaudīt dzīves labumus, atjaunot spēkus un ir pārliecināti, ka ar stingru darbu varēs novērst visas grūtības un noturēt savu prosperitāti. Galvenais ir tas, ka franks ir franks, un katra stunda darba nozīmē kādu daļu iegūstamu dzīves labumu.

M. Č.

VIESĪBAS

Šī vēstule no Zviedrijas netēlo īstenību, bet autors tajā ietvēris dažus simīgus momentus, kas rāda Zviedrijas tautiešu domāšanas raksturīgus epizodus. Tie var interesēt latviešus arī Vācijā, lai arī izteikti tīri beletristiskā formā un izteiksmē. Redakcija

Istaba nav liela, bet glīti iekārtota. Gluži tāpat, kā neskaitāmi citi zviedru strādnieku dzīvoklīši - modernas, vienkāršas standarttipa mēbeles un plaši logi, kas iziet uz balkonu. Vienīgā starpība, ka šeit dzīvo latviešu bēgļi. Laiks — 1947. g. oktobris.

Piedalās: arķīva darbinieks Jorģis Sula, viņa sieva Marta, sabiedrisks darbinieks Voldemārs Birze, neatkarīgais sociālists Pētersons un bij. karavīrs Zēmele.

Sulas kundze: Ta nu, ciemiņi, lūdzu pie galda! Nevar jau tagad tā uzņemt, kā būtu varējuši Rīgā, bet tikpat drusku labāk kā radiņiem Vācijā. (Viņa smaidot liek uz klātā galda kūpošu trauku ar gaļu).

Sula: Jā, grūti viņiem tur iet. Ko ta' mēs — mēs vēl nevaram žēloties. (Rīkojas ļoti kustīgi gar galdu ar degvīna pudeli). Lai gan . . . grūti jau mums arī iet. Lūk, Marta pēc nogurdinošā darba pastā, vēl vakaros šad un tad spiesta iet diskarēt (traukus mazgāt viesnīcā).

Birze: Šīs grūtības ir sīkumi, ja vien mēs spējam saglabāt savu latvisko garu un ticību mūsu tautas nākotnei. Es personīgi visas cerības lieku uz jaunatni. Kad mēs Kurzemē ticējām nākotnei, tad liktenis mūs nesatrieca, bet gan spēcināja. Un ja kāds jaunatnei pārmet izlaidību, lai paskatās uz citu tautu jaunlešiem. Jūs vai jūs esiet lasījuši vakardienas „Aftonbladetā" par zviedru meitenēm, kas apmeklē ārzemnieku kuģus? Vai mūsu jaunavas to darītu? Mūsu jaunatne arī neplēšas.

Pētersons: Jūs, Birzes kungs, tikai aizmirstiet, ka mēs esam daļa pasaules un tikai kā tāda mēs varam eksistēt. Šovinisms, kas rodas no pārliecīgа patriotisma, ir nāvīgs, pie tam mazām tautām vēl ātrāk nekā lielām. Galvenais ir cilvēks ar mūžveco tieksmi pēc brīvības. Domu u[n] personīgās.

Sulas kundze: Lai nu, kungi, šo reiz paliek politika. Ko jūs, Zēmeles kungs, sakāt par Ziverta jauno lugu? Es domāju, ka tā ir lieliska. Es pilnīgi apraudājos, cik daudz cilvēku tagad kļuvuši nelaimīgi!

Zēmele: Grūti teikt, vai tiešām ti[e] nelaimīgi.

Sula: Ziverts ir lielisks dialogu un trisstūŗa problēmu risinātājs. Apskaužama viņa spēja poziciju nostādījumā.

Sulas kundze: Ko nu, Jorģi, tu ar savu teoriju. Pats Ziverts bija lielisks. Tāda otra aktieŗa mums nav. Cik cēla, cik traģiska spēle! Cilvēks kļūst tīrs pēc tāda baudījuma. Nākamā algas dienā noteikti sūtīšu paciņu Elzai uz Vāciju. Viņa apprecēja inženieri Zīļi. Padomājiet, cik šausmīgi: divi mazi bērniņi!

Birze: Jā, mūsu tautiešu stāvoklis ir tiešām šausmīgs. Mēs pagājušā organizācijas valdes sēdē nolēmām rīkot balli par labu invalidiem. Ar programmu un vakariņām. Varbūt kundze mums arī palīdzētu pie loterijas?

Sula: Man šķiet, ka nav pārāk godīgi dejot tik smagā laikā. (Piepilda degvīna glāzes).

Birze: Bet atlikums būtu liels. Un kam tas vairāk vajadzīgs, ja ne tiem, kas atdevuši savas dzīves Latvijai!

Zēmele: Piedodiet, Birzes kungs, bet, vai drīkstu jautāt, cik vecs jūs esat?

Birze: Kā? Cik vecs? Savāds jautājums! Divdesmit četri!

Zēmele: Pēc jūsu runas jums vajadzētu būt kritušam.

Birze (sapīcis): Ak tā. Bet es esmu vienmēr gatavs ziedoties tēvijai. Kaŗa laikā es strādāju palīdzības organizācijā.

Zēmele (ironiski): Ļoti atbildīgs darbs.

Pētersons: Jūs būtu brīnišķīgs cilvēks, Birzes kungs, ja vien vairāk ko saprastu no politikas.

Birze (sašutis): Politika ir tā, kas mūs gremdē. Runāsim vienoti.

Sulas kundze: Kungi, zināt ko? Es vakar uz ielas redzēju divus amerikāņu virsniekus. Tas ir ļoti zīmīgi.

Sula: Jā, un aizvakar angļu radio ziņoja par jaunu kaŗaspēka koncentrēšanu pie Griekijas robežām.

Zēmele (ironiski): Un aizvakar Brazilijas skolas kuģis bija Stokholmas reidā. Ļoti zīmīgi, vai nē?

Sulas kundze (izbijusies): Bet padomājiet, ko mēs tad iesāksim? Es to nepārdzīvošu!

Sula: Gan jau, mīļā, pārdzīvosi. Rīgā tu arī solījies ieņemt indi. Un dzīvo vēl tagad.

Pētersons: Tagad gandrīz visā pasaulē valda sociāldemokratiskās strādnieku partijas. Tās nav izkurtējušas kā pilsoņu vai kristīgo reakcionāru grupas. Tas ir spēks, pret ko komūnistiskais imperiālisms aplauzis zobus. Šis spēks valda arī Zviedrijā. [illegible] nebīstaties, nebīstaties kundze!

Sula (pret sievu): Tagad tu varētu dot mums tos ananasus. (Kungi dzer un svarīgi novaibstās).

Sulas kundze: Jā, ananasi ir ļoti labi. Maksā tikai divas kronas četrdesmit kārba (nopūšas). Kad atgriezīsimies, kas tad mums to prieku dos!

Pētersons: Visas pasaules taisnīgā sociālā saimniecība!

Sula: Varbūt mēs dabūsim aizdevumu no Amerikas?

Birze: Mums, kurzemniekiem, ir jau sakari ārzemēs.

Pētersons: Kas ir jūsu pilsoniskie sakari pret mūsējiem? Francijas Ramadjē, Lielbritanijas Etlijs, tie visi ir mūsējie!

Birze (uzsmaida Sulas kundzei): Bet, kundze, ananasi tiešām ir lieliski. Un šie cepumiņi! Vai pati cepāt?

Sulas kundze (glaimota): Ko nu! Ir jau tik grūti šajās gāzes plītēs ko izcept. Šoreiz tādi nepadevušies.

Pētersons: Varbūt, bet man tie pilnīgi atgādina dzimteni. Zobos tik patīkami kraukšķ.

Tā viņi tērzē vēl stundas divas, lai tad sirsnīgi atvadītos. Novācot traukus, Sulas kundze vēl jautā vīram: Nu, ko tu, Jorģi, domā, vai mana zaļā kleita derēs invalidu ballei? — Un Zēmele, dodoties mājup, savukārt domā, cik cēli ir viņa tautieši.

Stokholmā, oktobrī.

A. Aumalis

Valūtas vājprāts Eiropā

Angļiem vairs nav atļauts pēc patikas ceļot uz ārzemēm. Privāti ceļojumi devīžu politikas dēļ ir pilnīgi aizliegti. Nepieciešamiem veikalu ceļojumiem atļauts ņemt līdz ne vairāk kā 25 angļu mārciņas.

Kāds angļu žurnālists tagad pierādījis, ka ar šīm 25 mārciņām var izceļoties pa pasauli un vēl atvest visu naudu atpakaļ mājās. No Londonas viņš aizbraucis uz Parīzi, kur melnā tirgū samainījis 25 mārciņas pret 20.000 frankiem. Viņš nodzīvoja Parīzē vienu nedēļu un izdeva 8000 franku. Ar atlikušiem 12.000 frankiem viņš aizbrauca uz Grenobli un tur samainīja tos pret 36.000 itaļu lirām. Italijā viņš izdeva 6000 liru. Par braucienu uz Atēnām samaksāja 8000 liru. Tur viņš atlikušās 22.000 liras samainīja pret sešiem „Napoleoniem" — 20 franku zelta gabaliem. Atēnās viņš dzīvoja greznākajā viesnīcā un izdeva divus „Napoleonus". Par atlikušajiem četriem anglis dabūja 700.000 grieķu drachmas. No tām viņš 100.000 samaksāja par ceļu uz Port Saidu, bet pa ceļam uz kuģa par atlikušajām 600.000 drachmām dabūja 12.000 franču franku. Tos viņš Kairā samainīja pret 84 Ēģiptes mārciņām. Uzturēšanās Ēģiptē viņam izmaksāja 68 mārciņas. Ar tukšu transportkuģi viņam izdevās par brīvu aizbraukt uz Palestīnu, kur viņš atlikušās 16 Ēģiptes mārciņas samainīja pret diviem angļu zelta gabaliem, kuŗus viņš atceļā uz Angliju Tulonā pārdeva par 16.000 franču frankiem. Ceļā līdz Londonai viņš gan izdeva vēl 4000 franku, bet atlikušos 12.000 franku viņam Londonas bankā oficiāli iemainīja pret — 25 angļu mārciņām.

Ceļojums bija ildzis 50 dienas. Žurnālists bija noceļojis 15.000 km, neizdodams ne peniju naudas.

„Spiegel"

SAIMNIECĪBAS PULSS

Rūras un Achenas raktuvēs ik mēnesī ražo 6 milj. t ogļu vai 59 proc. no pirmskaŗa produkcijas. — Cūku kopskaits Vācijā, kas pirms kaŗa bija 22,5 milj., tagad sarucis uz 7,5 milj. — Anglija importē 62 proc. un eksportē 85 proc. no attiecīgiem pirmskaŗa apgrozījumiem. — Ņujorkas biržā angļu mārciņu kotē par 2,65 dol., vai par 16 proc. zemāk kā vasaras sākumā. — Austrālijā uzsākti plaši pētījumi un dziļurbumi jaunu naftas atradņu atklāšanai. — — Ogļu raža Beļģijā sasniegusi 78 proc., bet Holandē 80 proc. no priekškaŗa produkcijas. — Francijas imports sasniedzis 61 proc., bet eksports 35 proc. no priekškaŗa apmēriem. — Lielbritanijas tautas ienākumu vērtē ap 8 miljard. mārc. gadā, t. i., 2 reizes vairāk nekā priekš kaŗa. — ASV ienākums kopš 1938. g. pieaudzis 2,6 reizes, pārsniedzot 178 miljardu dolaru gadā — Vācijas imports ir 16, bet eksports tikai 5 proc. no priekškaŗa apgrozījumiem. Polijas ogļu rūpniecība sasniegusi pirmskaŗa produkciju, jo jūlija mēnesī ražots vairāk kā 5 milj. t ogļu. — Rietumeiropas valstīs eksports caurmērā sasniedzis 49 proc., bet Austrumeiropā — 39 proc. no pirmskaŗa apmēriem. — ASV pieder 3/5 no pasaules zelta krājumiem. — Krievijas imports sasniedzis 96, bet eksports 74 proc. no pirmskaŗa apmēriem. — Ķelnē paredzēts atjaunot Forda autofabrikas, kas būs lielākais autorūpniecības centrs Eiropā.

Vai 1948. g. sākumā taps Rietumvācijas republika?

SĀKUSIES „PĒDĒJĀ IESPĒJA EIROPAI PAŠAI SAKĀRTOT SAVAS MĀJAS"

Vakar pēcpusdienā Londonā iesākās lielvalstu ārlietu ministru speciālpilnvaroto apspriedes ārlietu ministru konferences sagatavošanai. Darba kārtībā paredzētas vispirms sarunas par Vācijas miera līguma izstrādāšanas procesa kārtību, tad sarunas par Vācijas politisko iekārtu un par zaudējumu atlīdzību, ko Vācija kara laikā nodarījusi Apvienotām nācijām. Par ārlietu ministru konferenci, kam tagad sāk gatavoties, Anglijas ārlietu ministrs Bevins izteicies, ka tā ir „pēdējā Eiropas iespēja sakārtot pašai savas mājas."

Brīdinājums ir nopietns. Bet vai līdzīgi brīdinājumi nav izteikti jau daudzkārt. Un lasot angļu, amerikāņu un franču laikrakstus, šķiet, ka cerības uz „Eiropas māju sakārtošanu tādā veidā, kā to cerējis Bevins un citi, kam rūp Vācijas vienība, ir gauži mazas. „New York Herald Tribune" raksta, ka ārlietu ministri novembrī praktiski sastapsies ar nepieciešamību sadalīt Vāciju. Par spīti Potsdamas nolīgumam saglabāt Vācijas saimniecisko vienību, tagad pastāvot vairs tikai daži nedaudzi kopēji saucēji austrumu un rietumu joslu vidū. Pazīstamais angļu publicists Ernests Leizers, pēc pamatīgas aprunāšanās ar Vācijas rietumu joslu militāro valdību pārstāvjiem, raksta bez aplinkiem un skaidri: „1948. gada sākumā ASV, Lielbritanija un, domājams, arī Francija būs radījušas Rietumvācijas republiku."

Šis žurnālists apgalvo, ka visi militāro valdību pārstāvji jau tagad pārliecināti par Londonas konferences neveiksmi. Tikpat pārliecināti viņi esot arī, ka neveiksmes sekas būs Rietumvācijas republikas radīšana dažu mēnešu laikā.

Neesot gan domājams, ka jauno republiku atzīs par tiesisku neatkarīgu valsti — vismaz ne tūlīt sākumā. Rietumvalstis neslēgs ar šo republiku separātu mieru, ja krievi nepiespiedīs to darīt, teorētiski par augstāko organu joprojām atzīstot visu četru valstu kontrolpadomi. Bet praksē Rietumvācijas republika kļūtu ne vien saimnieciska, bet arī politiska vienība ar visām normālas valsts funkcijām.

„Daily Mail" ievadrakstā, kas apskata to pašu jautājumu, piebilst, ka šī republika būtu viena no visvairāk industriālizētām zemēm Eiropā. Tās galvaspilsēta būtu sabumbotā Frankfurte, tās sirds Rūras apgabala raktuves un lietuves. Ja arī Francija pievienotu tai savu joslu, kas vispār domājams, tad šai „trizonijai" piederētu gandrīz četras piektdaļas bijušo Vācijas ogļraktuvju un 85 proc. Vācijas kokzāģētavu, gumijas fabrikas un svarīgākās ādas rūpnīcas. Tai piederētu vairāk nekā puse pārējās Vācijas rūpniecības. Bez tam Rietumvācijas republikai būtu labākās un lielākās ostas, svarīgākais Reinas ūdens ceļš, lielākā tiesa Vācijas lopu, lielākā tiesa vīna un tabakas lauku, vislielākie meži.

Lielākais trūkums būtu pārtikas defecits. Pat 1939. gadā visa Vācija varēja segt tikai 80 proc. pašas pārtikas patēriņa. Rietumvācija, bez austrumu joslas un apgabaliem, kas atdoti Polijai, labākā gadījumā spēj segt 40 proc. pašas labības patēriņa. Un pie tam Rietumvācija ne tikai izjustu pārtikas pievedumu trūkumu no austrumu apgabaliem, tā sāpīgi izjustu arī to, ka zustu rūpniecības ražojumu tirgus tais pašos austrumu apgabalos. Rietumvācijai būtu jāmeklē pavisam jauni tirgi savas rūpniecības ražojumu apmaiņai pret pārtiku.

„Daily Mail" tāpēc atzīst, ka Rietumvācija, par spīti spēcīgai rūpniecībai, nevarētu kļūt spēcīga valsts. Bet tās pilsoņi, kļūdami Rietumvācijas republikas pilsoņi, būtu daudz labākā stāvoklī nekā tagad.

Pārrunājot Vācijas joslu faktisko nošķiršanu, kas notikusi jau tagad, „New York Herald Tribune" domā, ka vissvarīgākā un visspilgtākā starpība izpaužas atsevišķo joslu saimnieciskā pārvaldē. Padomju joslā jau tagad vismaz 60 proc. visas rūpniecības nacionālizēta vai kļuvusi padomju īpašums, kamēr amerikāņu, angļu un franču joslās līdz šim ne viena vienīga fabrika nav nacionālizēta, lai gan politiskas partijas to vairākkārt pieprasījušas. Ne amerikāņu, ne angļu valdība nav permanenti pārņēmušas kādu rūpnīcu īpašnieku tiesības, un, cik zināms, tas nav noticis arī franču joslā.

Padomju joslā, pēc pašu vāciešu saimnieciskās komisijas ziņām, 20 proc. visu rūpnīcu pārņēmusi tieši Padomju Savienība, 40 proc. pieder padomju joslas vācu valstīm un pārējie 40 proc. pieder vai nu kooperātiviem vai privātpersonām.

Rietumu politiķi, šķiet, vienprātīgi par to, ka ar saimniecisku joslu apvienošanu dažādās saimniecības sistēmās vien vairs nepietiek. Leizers pēc militāro valdību pārstāvju uzklausīšanas secina, ka nepieciešama kļuvusi arī politiska rietumu joslu apvienošana. Arī ģenerālis Klejs esot atzinis, ka saimnieciskā joslu apvienošana var kļūt īsti iedarbīga tikai tad, ja tai seko arī politiska apvienošana.

Šo apvienošanu saprot tādējādi, ka praktiski visas valsts darīšanas nodotu vāciešiem. Sabiedrotie paturētu sev sākumā tiesības virzīt vācu politiku lielos vilcienos, bet pamazām arī šo iejaukšanos sašaurinātu un drīz sabiedrotiem paliktu tikai veto tiesības. Amerikāņu militārās valdības pārstāvji esot cieši pārliecināti, ka šāda vācu valdība darbotos sekmīgi. Vāciešiem gan ļoti nepatiktu Vācijas dalīšana divās daļās, jo Bismarka, Vilhelma 2. un Hitlera ultranacionālisms vēl joprojām esot ļoti spēcīgs. Bet esot tomēr skaidrs, ka arī vācieši labāk izvēlētos aktīvu politisku darbību pusvalstī, nekā pilnīgi beztiesīgu stāvokli. Tāpat viņi labāk atzītu dalītu Vāciju nekā veselu Vāciju, ja vienīgā vienības iespēja būtu pakļaušanās padomju varai.

Militāro valdību pārstāvji tic arī, ka Rietumvācijas republikas radīšana palīdzētu ātrāk demokratizēt vāciešus, jo, ja tas līdz šim neesot noticis, tad vislielākā vaina uzveļama apstāklim, ka sabiedrotie līdz šim laikam nav varējuši savā starpā vienoties.

NYHT, DM

Lordu pastardiena

Oktobra beigās Londona pieredzēja pasakainu braucienu. Saule vērta miglu zeltainā dūmakā, karaļa un karalienes smagi zeltītā kariete un aiz tās stikla kariete, kurā redzēja princesi Elīzabeti, brauca pa ļaužu pārpildītām ielām no Bekinghemas pils uz Vestminsteru, kur atklāja parlamenta sesiju.

Arī vecajā lordu palātā, ko tagad izmanto apakšnams, kura sēžu zāle karā sagrauta un vēl nav atjaunota, manīja sapņaini pasakainas pagātnes atliekas. Heraldi staigāja senatnīgos tērpos un tiesneši sēdēja sarkana purpura tērpos ar baltu sermuļu apkaklēm. Bet ar tiem spilgti kontrastēja lordu un lēdiju vienkāršie ielas tērpi, jo Anglijas aristokrati bija atzinuši, ka šai taupības un posta laikā nebūtu pareizi greznoties dārgakmeņiem un diadēmām.

Karalis zilā admirāļa uniformā, karaliene zilā tērpā un princese pelēkā ielas kostīmā apsēdās troņa sēdekļos. Princese Elīzabete pirmo reiz apsēdās sarkana ozola un zelta krēslā, ko līdz šim, parlamentu atklājot, bija ieņēmis viņas krusttēvs Vindzoras hercogs. Karalis izklāja uz ceļiem parlamenta atklāšanas runu, ko viņam bija uzrakstījuši sociālistiskās valdības ministri. Pats karalis nolasīja arī ziņojuma daļu, kas prasa „grozīt parlamenta aktu no 1911. gada". Šis akts ir likums, kas nosaka Anglijas augšnama — lordu — tiesības likumdošanā, — atstājot tiem vienīgi tiesību divus gadus novilcināt apakšnamā pieņemtos likumus. Pēc šī laika apakšnama lēmums kļūst likums arī, ja augšnams tam nepiekrīt.

Bet tagadējā strādnieku valdība paziņojusi, ka grib atņemt lordiem arī šo pēdējo privilēģiju.

„Gudrs piesardzības solis," tai pašā pēcpusdienā, pirmajās debatēs par karaļa nolasīto ziņojumu teica ministru prezidents Etlijs. „Varmācīgs sociālistu agresijas akts," atbildēja Vinstons Čerčils. — Tātad jautājums par augšnama tiesību vēl tālāku sašaurināšanu kļuvis viens no aktuālākajiem Anglijas iekšpolitikā.

„Newsweek"

Majestātes apvainošana

Jautājums, vai arodbiedrību vadītājam ir tiesības spiest roku ķeizaram, pašlaik nodarbina japāņu prātus. Vairākums domā, ka tādu tiesību nav, un iespējams, ka arodbiedrību vadītājs tādēļ savu posteni zaudēs.

Ķeizars Hirohito nesen viesojās Niko pilsētā un tur apskatīja kopras fabrikas. Viens no arodbiedrību vadītājiem — pilsonis vārdā Ando — tuvojās ķeizaram, izstiepa roku un teica: „Es vēlētos, lai valdnieks paspiež man roku par godu visiem šīs zemes strādniekiem!"

„Darīsim to japāņu veidā," atbildēja ķeizars, locīja galvu, pasmaidīja un tad uzgrieza sveicinātājam muguru.

Laikraksts „Asahi" ziņo, ka pašlaik jau izveidojusies stipra opozicija pret Ando. Arodbiedrības Niko pilsētā laikam nākošā kopsapulcē izteiks viņam neuzticību par - majestātes apvainošanu.

NYT

Spoki angļu vasarnīcā

Nodokļu inspektoram Ričardam jau vairākas dienas sāp galva. Viņš nevar izšķirt jautājumu, vai drīkst samazināt nekustama īpašuma nodokli par vasarnīcu, ja tur spokojas. Īpašnieks atteicies maksāt likumā paredzēto nodokli, jo spoku dēļ viņš nevarot savu īpašumu pilnā mērā izmantot.

Lai apgalvojumus pārbaudītu, nodokļu inspektors Ričards vairākus vakarus pēc kārtas devies uz vasarnīcu un paņēmis līdz arī Londonā pazīstamus medijus. Pirmajā reizē mediji apgalvoja, ka redzējuši: veca vīra spocīgu seju, milzīgu zirgu, zemnieku ar garu bārdu. Izrādījās tomēr, ka neviena no šīm parādībām neatbilst tai, kas kavē mājas īpašnieku pilnā mērā izmantot savu īpašumu: vasarnīcā jau 300 gadu spokojoties mīlas pāris. Tikai viens no mīlētājiem. Tas redzējis „Jaunavu apm. 20 gadu vecumā un ļoti skaistu. Kavalieris bijis drūms un tumšs."

Nodokļu inspektors Ričards pats piesardzīgi izteicies, ka pēc viņa sajūtas „kaut kas tur ir." Nodokļu jautājuma izšķiršanu viņš nodošot augstākai instancei.

Mēs nebrīnāmies, ka misteram Ričardam sāp galva. Mēs jau zinām, ka daudzos gadījumos, kur cilvēki „nevar izmantot savu īpašumu pilnā mērā", oficiālās iestādes atzīst, ka „kaut kas tur ir", bet . . . Tas notiek arī tad, ja traucētāji daudz taustamāki nekā spoki.

Lp.

DAŽOS VĀRDOS

Maizes, piena un dažu siera šķirņu racionēšana ar 14. novembri atcelta Šveices restorānos un ēdienu veikalos.

89.000 vācu bēgļu šīgada 9 mēnešos ieradušies no Vācijas krievu zonas angļu joslā, ziņo angļu joslas apakšnamā paskaidrojis Bevins. Šiem bēgļiem bijuši kaut kādi krievu vai angļu izdoti pārejas dokumenti, bet bez tam joslu robežu pārnākuši ap 100.000 bēgļu bez jebkādiem dokumentiem.

9500 upuru prasījusi choleras sērga Ēģiptē no pavisam 20.000 saslimšanas gadījumiem. Sērga tagad Ēģiptē mazinājas, bet pārsviedusies uz Iranu, Iraku un otrpus Persijas līča. Uz šīm valstīm pārtraukta ārzemju satiksme.

Iranas šachs trešdien parakstījis parlamenta slepenā sēdē pieņemto likumu, kas atceļ agrākās vienošanās par naftas koncesiju piešķiršanu Padomju Savienībai. Šīs vienošanās vēl nebija ratificējis Iranas parlaments. Lēmums jau paziņots padomju sūtnim.

Savai kandidātūrai ASV prezidenta vēlēšanās piekritis ASV Tālo austrumu virspavēlnieks ģenerālis Mek Arturs.

Padomju Savienības maršala tituls piešķirts ģenerālim Nikolajam Bulgaņinam, ko martā iecēla par padomju bruņoto spēku ministru, pēc Staļina atteikšanās no šī amata. Bulgaņins ir viens no padomju ministru prezidenta vietniekiem.

26.474.000 padomju komjaunieši un citi sociālistiski jaunieši vēstījumā maršalam Staļinam deklarēja, ka padomju jaunatne pareizi novērtējot izslavēto angloamerikāņu demokratiju un buržuāziskās kultūras nabadzību. Angloamerikāņu imperiālisti draudot ar jaunu karu Padomju Savienībai un jaunās demokratijas zemēm. „Mūs nevar iebiedēt ar atombumbu — mēs neesam gļēvuļi," teikts vēstījumā.

Padomju aģenti uzsākuši plašu cigarešu maiņas tirdzniecību pret sudrabu un zeltu, ziņo „Hessische Nachrichten". Par vienu vācu piecu marku sudraba monētu dod 18 cigaretes, bet par gramu zelta 80 cigaretes. Krievu cigaretes iesaiņotas līdzīgi amerikāņu cigaretēm.

Amerikāņu joslas komūnistu partijas līderi parakstījuši protestu pret ģen. Kleja jauno antikomūnisma propagandas virzienu, apgalvojot, ka Klejs atjaunojis „Gebelsa laika antikomūnistiskās tendences un saukļus".

Anglijas apakšnams atņēmis mandāta tiesības strādnieku partijas deputātam Eliganam par to, ka viņš pārdevis laikrakstiem ziņas par slepenām sēdēm. Viņš izslēgts no parlamenta pēc tam, kad Čerčils pretojās strādnieku partijas līdera Morisona priekšlikumam atņemt mandātu tikai uz 6 mēnešiem.

Kopīgu protestu Maskavā iesniegušas ASV un Anglija pret padomju militārās valdības rīcību, okupējot Lobavas naftas laukus Austrijā.

Divus no trim rumāņu virsniekiem, kas bija apsūdzēti lidmašīnas pilota noslepkavošanā, lai ar lidmašīnu bēgtu no Rumānijas uz Turciju, rumāņu krimināltiesā attaisnoti. Trešam piespriesti trīs gadi cietumā.

Norvēģijas parlaments vienbalsīgi pieņēmis likumu, kas nodrošina visiem strādātājiem 3 nedēļu algotu atvaļinājumu gadā.

Vai Mikolaičiks organizēs poļu trimdas valdību?

PROKURORS PIEPRASA VISIEM MANIU PRĀVAS APSŪDZĒTAJIEM MŪŽA PIESPIEDU DARBUS

AP ziņo no Varšavas, ka uz Londonu aizbēgušo Mikolaičiku un trīs viņa biedrus poļu zemnieku partijas jaunā vadība jau paguvusi izslēgt no partijas, kuras līderis viņš bijis septiņpadsmit gadu. Poļu avīzes ironizējot norāda, ka Mikolaičika draugi velti pūloties nostādīt viņu romantiskā gaismā un glorificēt par varoni. Mikolaičika bēgšana tikai pierādot, ka viņš juties vainīgs un gribējis izbēgt no soda. Jaunā zemnieku partijas vadība apgalvo, ka par deputāta mandāta atņemšanu Mikolaičikam neesot bijis ne runas.

Angļu prese, turpretim, ziņas par Mikolaičika ierašanos Anglijā sniedza sensācionālā ietērpā un izteiksmīgiem virsrakstiem. „Daily Express" liek virsrakstu „No nāves izbēdzis", valdībai tuvais „Daily Herald" — „Viņš neļāva sevi nokaut kā aunu". „Times" ievadrakstā cildina Mikolaičika darbu un cīņu par savu tautu un valsti, sevišķi laikā pēc atgriešanās Polijā 1945. gadā.

Pēc ierašanās angļu kara lidmašīnā Menstonas lidlaukā pirmdien pusdienas laikā, Mikolaičiks kāda angļu aviācijas virsnieka pavadībā devās tieši pie savas sievas Londonas ārpilsētā. Mikolaičika dēls, kas studē Kembridžā, par tēva ierašanos uzzināja tikai no vakara laikrakstiem. Mikolaičika vienīgā ceļa bagāža bija kabatas lakatiņā ietīti skūšanās piederumi un dvielis mēteļa kabatā.

Par saviem biedriem Mikolaičiks nezināja neko tuvāku pateikt, bet domā, ka tie esot sveiki un veseli. Viņi tikai kopā 20. oktobrī ar vilcienu atstājuši Varšavu. Dzelzceļu viņš izvēlējies bēgšanai tādēļ, ka ķērāji to vismazāk no viņa sagaidītu. Pārgājis Polijas rietumu robežu, Mikolaičiks šķērsojis Vācijas krievu joslu un sestdien sasniedzis angļu joslu, kad pirmo reizi beidzot juties drošībā. Tā arī bijusi pirmā reize, kad angļu iestādes uzzinājušas viņa patieso atrašanās vietu. Tuvākus bēgšanas apstākļus Mikolaičiks atteicās paskaidrot. Angļu ārlietu ministrija paskaidrojusi, ka tā Mikolajčika bēgšanā nav devusi nekādu palīdzību. Polijas drošības ministrija, pēc BBC ziņām, paskaidrojusi, ka jau izdevies apcietināt divus Mikolaičika biedrus, kas atzinušies, ka bēgšanā esot palīdzējusi kādas ārvalsts vēstniecība.

Abi apcietināti uz Čechoslovakijas robežas. Viens no tiem esot zemnieku partijas kasieris, bet otrs Mikolaičika privātsekretārs. Par pārējām 5 personām, kas aizbēgušas reizē ar Mikolaičiku, līdz vakardienai vēl ziņu nebija.

Mikolaičiks pats Londonā paskaidrojis, ka 18. oktobrī viņš saņēmis ziņas, ka jaunajā Polijas parlamenta sesijā 29. oktobrī viņam un vairākiem viņa piekritējiem paredzēts atņemt parlamentārieša immūnitātes tiesības, arestēt un nodot kara tiesai notiesāšanai uz nāvi. „Negribēju, lai mani nokauj, tādēļ nolēmu bēgt. Mana notiesāšana nozīmētu asins izliešanu, jo mani sekotāji censtos atriebties," izteicās Mikolaičiks.

Arī par saviem nākotnes nodomiem poļu opozicijas vadonis nevēlējās tuvāk izteikties, tāpat angļu ārlietu ministrija. Diplomātiskās aprindās Londonā sagaida, ka Mikolaičiks gribēs tikties ar ārlietu ministru Bevinu, tāpat pielaiž iespēju, ka viņš mēģinātu organizēt Londonā vai Vašingtonā poļu trimdas valdību. Iespējams, ka Mikolaičiks dosies tālāk uz Vašingtonu. Pats viņš gan izteicies, ka viņam noteiktu plānu neesot un viņš vispirms gribētu atpūsties.

Polijas zemnieku vadītāji trimdā angļu žurnālistiem raksturojuši tagadējo stāvokli Polijā. Ar komūnismam raksturīgajām iebaidīšanas metodēm poļu tautu arvien vairāk pakļaujot komūnisma diktātūrai kā politiskā, tā saimnieciskā laukā. Šī tendence sevišķi pastiprinājusies pēc kominforma nodibināšanās. Pēc paša Mikolaičika raksturojuma komūnisti Polijā brīvās vēlēšanās neiegūtu vairāk par 5% balsu. Poļu tautā tagad vērojama vēl daudz lielāka pieķeršanās katoļu baznīcai un stipri jūtama tautas pretestība uzspiestajam režīmam.

Mikolaičika [illegible] karjēra sākās 1930. gadā, kad viņu ievēlēja parlamentā. 1939. gada kara sākumā viņš bija kareivis poļu armijā un ciņijās frontē. Pēc Polijas sabrukuma viņš aizbēga uz Franciju un kļuva par Londonas poļu nacionālās padomes vicepriekšsēdi. 1941. gadā viņš tālāk kļuva ministru prezidenta vietnieks, bet divus gadus vēlāk, pēc ģenerāļa Sikorska nāves lidmašīnas klizmā pie Gibraltāra, poļu Londonas valdības galva Sikorska vietā. Pēc atgriešanās Polijā, 1945. gada jūnijā, Mikolaičiks kādu laiku bija Varšavas valdības ministru prezidenta vietnieks un lauksaimniecības ministrs. Tagad viņš ir 47 gadus vecs.

Londonā ieradies arī poļu kristīgās strādnieku partijas vadītājs Popjels, kurš it kā bija pazudis no Varšavas dienu pirms ziņas par Mikolaičika pazušanu. Popjels angļu preses pārstāvjiem izteicies, ka no Polijas izbraucis gan legāli, bet tomēr nedomājot Polijā atgriezties.

Valsts nodevības prāvā pret rumāņu zemnieku vadītāju Maniu un 15 pārējiem apsūdzētajiem valsts prokurors Bukarestā pieprasījis visiem apsūdzētajiem mūža piespiedu darbus.

NYHT, BBC

Kas runā pārāk gaŗi — pazūd

Pēc karstajām debatēm Italijas satversmes sapulcē, par uzticību vai neuzticību De Gasperi valdībai, parlamenta aprindās nopietni apsver deputātu runu ilguma ierobežošanu. Līdz šim runu garums nebija ierobežots, un daži deputāti, kollēgām par nepatikšanu, teica trīs stundu ilgas un vēl gaŗākas runas. Laikraksts „Momento-Sera" sniedz vairāku politiķu ierosinājumus šinī jautājumā.

Itaļu komūnistu vadītājs Toljati ierosina mācīties no Ķīnas paraugiem. Tur parlamenta deputātiem jārunā no īpašas tribīnes, kas īstenībā vairāk atgādina slazdus. Zem runātāja vietas grīda ir kustīga un iegremdējama cilvēka auguma dziļumā. Pie kustīgās grīdas ir tvertne, no kuras mazi kanālīši aiziet uz deputātu sēdekļu rindām. Ik deputāts, kam apnicis klausīties runātājā, iemet kanālī metalla lodīti, kas pa kanāli aizripo uz tvertni zem runātāja pults grīdas. Kad lodīšu sakrājies pāri normai, tās ar savu svaru iedarbina mechanismu, grīda iegrimst, un apnikušais orātors — pazūd no deputātu acīm . . .

Ministru prezidenta kancelejas apakšsekretārs Andreoti ieteic citu paņēmienu runātāju apvaldīšanai: deputātam, kas grib runāt, jāņem sēdē līdzi arī visa ģimene — sieva, sievas māte, krustmātes un tēvoči, bērni un bērnu bērni. Pēc Andreoti domām, ļoti daudzi deputāti šādu klausītāju priekšā pārdomāšot katru vārdu, pūlēšoties runāt tikai neapstrīdamas lietas un pateikt tās īsi un labi, — lai tikai izbēgtu no liekas izskaidrošanās ar ģimeni pēc atgriešanās mājās.

DM

Ēģipte vēlas atpakaļ karalienes Nofretetes tēlu

Vācu archaiologu piedalīšanos izrakumos un pētījumos Ēģiptē senatnes pētniecības ģenerāldirektors Kairā dara atkarīgu no tā, vai Vācija Ēģiptei atdos slaveno karalienes Nofretetes krūšu tēlu. Tas pēc pirmā pasaules kara nogādāts uz Vāciju, bet nav paredzēts sabiedroto sarakstā par repatriējamām mākslas vērtībām, jo nepieder pie kara laikā nolaupītiem ārzemju mākslas priekšmetiem.

Grāmatas autori grib sūdzēt Višinski tiesā

Davids Dalins un Boriss Nikolajevskis, kas kopā sarakstījuši grāmatu „Vergu darbs Padomju Savienībā", lūguši advokātu iesūdzēt tiesā padomju ārlietu ministra vietnieku Višinski, kas viņus apvainojis. Advokāts piesūtījis Višinskim vēstuli, kurā uzaicina padomju ministru atteikties no diplomāta privilēģijām un stāties amerikāņu tiesas priekšā, lai aizstāvētos pret sūdzību un civīlprasību par 1 milj. dolaru „sāpju naudas". Višinskis UN pilnsapulcē esot pieminējis abus grāmatas autorus, teikdams, ka „viņi ir vai nu pilnīgi idioti vai patentēti gangsteri." Par pašu grāmatu Višinskis teicis, ka „tā ir pilnīgi aplama un satur visāda veida apmelojumus, ko savākuši piektās kolonnas locekļi un hitleriešu aģenti." Autori solās savā grāmatā minētos faktus pierādīt un lūdz Višinski tiesāties, jo apstākļu noskaidrošanai būtu liela nozīme visai pasaulei.

NYHT

Darbs, franču valoda un sports

VĒSTULE LATVIJAI NO BEĻĢIJAS

Mana dzīve Beļģijā laimīgāka un labāka kļuvusi kopš 6. septembra, kad no Augsburgas Hochfeldas nometnes te ieradās sieva un abi dēlēni. Priecājos, ka jau pirmajos trīs darba mēnešos biju iekrājis 6000 franku un ģimeni varēju aplaimot ar vienu otru dāvanu, kas Vācijā nebija iespējams. Esmu nopircis jau 4 lampiņu radio aparātu un ar fabrikas palīdzību iekārtojis 2 istabu dzīvokli. Par to priecājās arī mūsu direktori. Nav nekas sevišķs, bet viņiem šķiet neierasti, ka arī ārzemju strādnieki var mitināties mājīgi. Dzīvoklītis maksā 200 franku mēnesī. Fabrikas vadība piepalīdzēja arī mēbeļu un trauku iegādē.

Lai svešajos apstākļos varētu labāk dzīvot, tad tagad 4 stundas dienā strādā arī sieva. Darbu apgādāja mana sporta kluba vadība. Viņas izpeļņa un ģimenes piemaksa pietiek mūsu uzturam, bet mana peļņa — dažādiem iepirkumiem. Ikvienam tautietim, kas domā darbu meklēt Beļģijā, cik vien iespējams, čakli jāmācās franču valoda. To tagad daru arī es. Ne jau nu tomēr katram palīdz valoda. Daudzkārt izšķīrēja ir laime, bet galvenais — paša enerģija.

Beļģu sporta ļaužu sirds pieder futbolam un motorsportam. Kāds izcils ukraiņu futbolists, kas strādāja pazemē, tagad iesaistīts beļģu futbolistu saimē un ogļraču darbā viņam vairs nav jāiet. Visi labākie sportisti ir pārtikuši un pat bagāti ļaudis. Izcila beļģu sportista tēvs nesen meklēja pilotu savai personīgai lidmašīnai. Pieteicās kāds italis. Nu viņš ir ārā no pazemes un lido svilpodams. Pašreiz kādā beļģu sporta klubā mēģinu iesaistīt mūsu jaunās paaudzes bokseri Līviņu. Pirms pāris dienām noraudzījos Beļģijas meistarsacīkstēs desmitcīņā. 20 g. v. uzvarētājam Daieram pieder nākotne! Beļģiem ir daudz labu skrējēju, bet vāji viņi vieglatlētikas techniskajās disciplīnās, sevišķi mešanās. Šķēpa mešanā, piemēram, te esmu izpelnījies ievērību pat ar savu šīgada labāko rezultātu — 46,84 m. Tāllēkšanā mans 1947. g. labākais sasniegums ir 6,42 m. Esmu startējis Lježā, Namurā un Tirlēmā, gandrīz vienmēr uzvarot šķēpa mešanā. Ar vietējo sporta vadību un sportistiem man vislabākās attiecības. Kāds cienījams profesors, kas pazīst arī Latviju un mūsu sociāldemokratu darbiniekus, te darbojas par vingrošanas treneri. Viņš mēģina trenera darbā iesaistīt arī mani. Kaut zināšanās un valodā vēl jūtu trūkumus, darbu tomēr pieņēmu. Mans klubs ir visai slavens un šogad sprinta stafetes skrējienos izcīnīja 2 Beļģijas meistartitulus.

Lai nu tagad sveicieni sporta draugiem tālumā. Steigšos ēst pusdienas. Labprāt tās tikpat garšīgas novēlētu arī visiem draugiem Vācijā.

Lježā, oktobrī.

J. Balcers

Pelnīta Darmštates Kursas uzvara

Darmštates Kursas 31—29 uzvara emigrācijas basketbola meistarsacīkšu finālā atkārtojumā pret Lībekas Rīgu bija pelnīta, kaut vēl sacensības beigu posmā 29—27 vadībā nokļuva lībekieši. Sekoja izlīdzinājums, Meržejevskis realizēja soda metienu, kam pievienojās vēl viens un Kursas 2 p. pārākums ļāva šai vienībai izcīnīt meistartitulu. Darmštatiešu sastāvā bija Stulpiņš, Veiss, Īgenbergs, Lusārs, Caune un Meržejevskis. Nespēlēja Tilmanis. Rīgas vienībā: Justs, Švolmanis, Zebeliņš, Berkolds, Hermanovskis un Hartmanis. Rīgu no lielāka zaudējuma glāba Īgenberga neveiksme metienos. Labākie vīri laukumā bija Veiss un Lusārs. Veiksmīgi spēlēja arī Stulpiņš. Savā parastajā sniegumā bija Meržejevskis un Caune. Rīgas vienībā laba diena izrādījās Švolmanim, bet neveicās Zebeliņam un Justam. Berkolda darbību sekmīgi paralizēja Īgenbergs. Sacīksti teicami vadīja Štāls (Hanava) un Saulītis (Lībeka). Patika Darmštates publikas sportiskā stāja. Kursas basketbolistu gaitām vairākus mēnešus no sirds līdzi dzīvojuši visi Darmštates nometnes iemītnieki, sākot ar komandantu Jaunarāju. Lībekas Rīgas paredzētās viesu spēles Vircburgā nenotika.

G.

Mūsu vārtsargs Jānis Bebris pie labākās gribas nevarēja aizkavēt Wacker München neturāmi iesistos vārtus un 2—0 (1—0) uzvaru Dienvidvācijas futbola meistarībā pret Schwaben Augsburg 2. nov. Minchenē, kur bija 16.000 skatītāju. TSG. Ulm 1846 tajā pašā dienā piedzīvoja pirmo uzvaru, bet Bayern München vienība pirmo zaudējumu: ulmieši uzvarēja 2—1 (1—1). Vadībā tomēr vēl vienmēr ir Bayern München, bet pēdējā vietā — Wacker München. Liela sacensība notiks 9. nov. Augsburgā, kur Schwaben Augsburg spēlēs ar Dienvidvācijas 1946. g. meistaru 1. FC. Nürnberg.

Gleznotāja atriebība

SENSĀCIONĀLĀKĀ GLEZNU VILTOŠANAS PRĀVA KOPŠ GADU DESMITIEM

Kādā Amsterdamas tiesā patlaban noslēgumam tuvojas viena no sensācionālākajām prāvām, kāda pieredzēta mākslas viltojumu nozarē. Tiesas zāle, ar visapkārt gar sienām sakārtām gleznām un lietiskiem pierādījumiem uz galdiem, vairāk atgādināja mūzeju vai gleznotāja darbnīcu, kad pagājušās nedēļas trešdienā prokurors paziņoja, ka prasa divus gadus cietuma apsūdzētajam 58 gadus vecajam holandiešu gleznotājam Hansam van Mēgerenam par holandiešu vecmeistaru Jana Vermēra van Delfta un Pītera de Hoga astoņu gleznu viltošanu. Kalsenais sirmais gleznotājs prokurora runu noklausījās ar mieru, jo sen jau deklarējis, ka labāk ar mieru saņemt jebkuru cietuma vai naudas sodu, nekā piekāpties savā cīņā, — cīņā pret mākslas ekspertiem un kritiķiem un sava gleznotāja talanta neatzīšanu.

Prāvu van Mēgerens, bez šaubām, zaudēs, jo pats nav taupījis pūļu, lai nepārprotami pierādītu, ka viņš tiešām minētos vecmeistarus viltojis, bet reizē ir skaidrs, ka van Mēgerens sekmīgi paveicis savu atriebības aktu pret mākslas ekspertiem, savu spēju neatzinējiem, sagādādams tiem vēl nepieredzētu blamāžu.

Visa skandalozā lieta atklājās pirms diviem gadiem, kad starptautiskās mākslas lietpratēju aprindas pārsteidza van Mēgerena paziņojums, ka visas vecās gleznas, ko viņš „atklājis", patiesībā ir viņa paša oriģināldarbi, kurus viņš gleznojis kara laikā savā darbnīcā Dienvidfrancijā un pārdevis kā vecmeistaru darbus, kopā par apmēram 8 miljoniem guldeņu. Vienā no domātajām Vermēra gleznām „Kristus ar mācekļiem Emavā", vairākus gadus skaitījās Roterdamas mākslas mūzeja lepnums, par ko mūzejs bija samaksājis 500.000 guldeņu. Vienu no gleznām van Mēgerens savā laikā pārdevis arī Hermanam Gēringam. Par to pret gleznotāju pēc kara ierosināja prāvu par kolaborāciju un mākslas vērtību iztirgošanu ienaidniekam. Tad van Mēgerens atklāja, ka gleznas nav nekādi vecmeistaru, bet gan viņa paša darbi. Kritiķi un eksperti, kas bija dziedājuši slavas dziesmas „brīnišķīgajiem vecmeistaru mākslas darbiem" un devuši savu lietpratēju zvērestu, negribēja atzīt savu iekrišanu un van Mēgerena apgalvojumus apstrīdēja. Aizkaitinātais gleznotājs savāca visdažādākos pierādījumus, ka gleznas, lai cik ģeniāli viltotas, tomēr ir viltojumi, un ka kritiķi, kas viņa paša darbus ieskaitījuši trešās šķiras kategorijā, bet krituši uz ceļiem pielūgsmē tā paša autora darbu priekšā, tikko uz tiem bija veco meistaru iniciāļi, — ka šie kritiķi ir iedomīgi nelgas.

Un rezultātā van Mēgerens tiešām pierādīja, ka ir senā holandiešu glezniecības ģenija tālāknesējs. Visi lietā iejauktie, izņemot pašu gleznotāju, būtu daudz apmierinātāki, ja visa afēra nekad nebūtu atklāta. Tas tā būtu bijis, ja van Mēgerens būtu ļāvis sevi notiesāt par kolaborātoru un samierinājies ar savu daļu no tiem 32 miljoniem marku, kas bija iegūti par pārdotajiem viltojumiem. Bet van Mēgerens vēlējās, lai viņu atklāti visas pasaules priekšā atzītu par tik skanīgi cildināto un apbrīnoto meistardarbu autoru. „Glezniecības meistari Holandē nav izmiruši," saka van Mēgerens. „Piemēram es, Hanss van Mēgerens, dzimis 1890. gadā, esmu tikpat talantīgs, kā bija Rembrants vai Vermērs van Delfts." Mūža pirmo pusi van Mēgerens pūlējās iekarot atzīšanu pats ar savu vārdu, bet kritiķi, gan atzīdami viņa radniecību ar šiem vecmeistariem, tomēr negribēja atzīt viņa talantu. „Tad reiz, kādā nelaimīgā dienā, iekšēju cīņu un neatzīšanas moku plosīts, es nolēmu atriebties mākslas kritiķiem."

Un tas viņam izdevies pilnībā. Mākslas eksperti pēdējos 20 gados jau trīs reizes smagi iekrituši, bet šoreiz tie izblamējušies vissmagāk. Pirmā bija tā sauktā Dosenas afēra, otrā van Goga viltojumi, kas saistījās ar mākslas tirgotāja Vakera vārdu, trešā ir van Mēgerena lieta. Visos trīs gadījumos eksperti apzvērēja gleznu [illegible]tumu — iekrita. Ja Eiropā [illegible]tu parasts eksperta zvērestu[illegible] no liecinieka zvēresta, tad ekspertiem tagad būtu jāatbild par nepatiesu zvērestu. Vecu gleznu pārbaudei eksperti pazīst piecus galvenos paņēmienus: pārbaudi ar alkoholu; ķīmisko pārbaudi, meklējot īstā svina baltuma saturu krāsās; rentgena pārbaudi, meklējot svina baltumu vai zem virskārtas apslēptu gleznojumu; mikroskopisko pārbaudi, meklējot zilajā krāsā pusdārgakmeni lapislaculi; beidzot, pašu galveno, — stila pārbaudi. Pirmajās četrās pārbaudēs gleznotājs ar labām zināšanām un praksi vēl varbūt varētu ekspertus piekrāpt vieglāk, bet eksperti iegāzās arī ar stila pārbaudi.

Van Mēgerens norādīja ekspertiem uz vienu no savām gleznām: „Paraugieties uz Kristus rokām, — tās taču nemaz nav gleznotas Vermēra technikā. Tās ir manu pašu roku attēls un tajā technikā, kādu lietoju savos portretos. Un krēsls, uz kura sēž Kristus, jau nemaz nav 17. g. s. krēsls, bet krēsls no manas darbnīcas!" Un van Mēgerens uzrādīja rēķinus par lapislaculi krāsu, ko viņš par 2000 dolariem tūbiņā bija izrakstījis no Londonas. Viņš pastāstīja par večos manuskriptos atrastām tās eļļas receptēm, kādu Vermērs savā laikā lietojis tagad parastās linelļas vietā. Gleznu vecuma plīsumus viņš bija panācis ar rūpīgiem kasījumiem un sutināšanu krāsnī. Un rezultātā nedz alkohola injekcijas, infrasarkanie stari, nedz kvarca lampas nespēja atklāt gleznu noslēpumu.

Beidzot van Mēgerens pierādījumam policijas uzglezoja vēl septīto Vermēra imitāciju. Viņam vispār bija jādzīvo policijas uzraudzībā, jo viņš nedrīkstēja atstāt mājas, nedz izmantot savu bagātību, — viņš ir vairāku namu un divu naktsklubu īpašnieks — jo viņa bankas konts apķīlāts. Viņš ir novecojis un paguris vīrs, ko mošu uztur vienīgi dedzīgā griba — atriebties kritiķiem un pierādīt savu talantu. Policijas uzraudzībā gleznotais „Vermērs" līdz ar 6 pārējiem viltojumiem kādu laiku bija izstādīts kādā Amsterdamas galerijā.

Tā kā Vermērs, kas dzīvoja no 1632. līdz 1675. gadam, atstājis tikai 40 zināmas gleznas, veselu sešu jaunatklātu Vermēra darbu parādīšanās starptautiskajā mākslas pasaulē radīja lielu sensāciju. Tādēļ arī pārbaudes bija jo pamatīgas, bet tomēr — tos atzina par īstiem, un eksperti „Kristu Emavā" nosauca par vienu no skaistākiem „Vermēriem". Sešas Vermēra imitācijas pārdeva mūzejiem un krājējiem par 6 miljoniem guldeņu. Van Mēgerens visas savas krāsas gatavoja pats no materiāliem, ko pasūtināja no tropu un subtropu apgabaliem. Kad sešas gleznas bija gatavas, viņš tās kādam draugam lika nogādāt no savas darbnīcas Nicā uz Holandi. Pēc tam viņš atgriezās pats mājās kā bagāts vīrs, bet tomēr vēl arvien neatzīts gleznotājs.

Lieta varbūt arī nemaz nebūtu atklājusies, ja van Mēgerens nebūtu pēc Holandes atbrīvošanas ieradies Nacionālajā bankā izmainīt veselas 400 tūkstošguldeņu zīmes. Saskaņā ar valdības rīkojumu, katrai personai, kas uzrādīja iemainīšanai kaut vienu 1000 guldeņu banknoti, bija jāpārbauda personības dokumenti. Bankas direktors apvaicājās par van Mēgerenu valsts mākslas galeriju direktoram, kam arī šāda bagāta gleznotāja vārds nebija pazīstams. Sākās tuvāki pētījumi, kas noveda pie apsūdzības par kolaborāciju, bet vēlāk izvērtās par sensācionālāko mākslas viltojumu prāvu kopš gadu desmitiem. Visi iekritušie pircēji tagad pieprasa milzīgas zaudējumu atlīdzības, un van Mēgerens izsludināts par maksātnespējīgu. Bet reizē viņa vārds kļuvis pazīstams visā mākslas pasaulē, un paredz, ka turpmāk arī viņa paša vārdu-parakstītiem darbiem būs liela piekrišana. Iepriekš gan gleznotājam, kas izcīnījis lielo cīņu pats ar sevi un ar sava talanta neatzinējiem, varbūt būs jāizcieš piespriestais sods, kuru paziņos tuvākajā laikā.

M. D.

1948. g. olimpiskās spēles Londonā gaida 50.000 ārzemju viesu

Vimbledonas stadionā, kur 1948. gadā notiks olimpiskās spēles, ir vietas 100.000 skatītājiem, bet sagaida, ka no ārzemēm vien būs ap 50.000 viesu. Te nu sākas problēma, par ko šodien skumst angļu uzticīgie sporta draugi: kā iegūt ieejas kartes? Ikvienam skaidrs, ka iespēja noraudzīties olimpiskajās sacensībās būs vēl audz grūtāka, nekā iekļūšana Anglijas kausa izcīņas finālā spēlē. Ieejas kartes vispirms saņems ārzemju viesi, pēc tam dažādas apvienības un klubi Anglijā, bet tikai beidzot — parastie skatītāji. Latviešu biedrība Lielbritanijā jau sākusi gādību, lai nodrošinātos ar ieejas biļetēm mūsu tautiešiem. Stāvvietas biļete kādai atsevišķai sacensībai maksā 1 mārc. 8 šil., bet lētākā sēdvietas biļete 2 mārc. 8 šil. LBL (87, Eaton Place, London S. W. 1) aicina līdz 15 nov. iesūtīt biļešu pasūtinātājus savus uzvārdus un vārdus, pasta adresi, vēlamo biļešu skaitu un veidu un naudas pārvedumus. Lielbritanijas olimpiskā komiteja darīs visu iespējamo, lai olimpisko spēļu ieejas kartes nenonāktu melnajā tirgū, kāpēc atsevišķām personām tās vairumā nepārdos. Spekulantu parastais triks gan ir biļešu iegāde uz dažādiem vārdiem. „Lai ietaupītu jūsu un manas pūles un laiku, pagaidām nav nekādas nozīmes mēģināt iegādāties ieejas kartes. Par to izsniegšanu savlaicīgi paziņos Vimbledona," angļu uztrauktajiem sporta draugiem saka kāds „Daily Mail" līdzstrādnieks.

1 tonna ogļu par ieeju futbola sacīkstē

Skandinavijas sporta preses galvenais temats šodien ir Maskavas Dinamo futbola vienība, kas pieveica Zviedrijas meistaru Norköping 5—1. „Krievi ir lieli bumbas mākslinieki, fiziski attīstīti atlēti un neredzēti izturīgi", raksta Stokholmas „Iddrotsbladet". Viesi tomēr radījuši arī izbrīnu ar savu noslēpumainību un dažādām prasībām, kas neatbilst FIFAs starptautiskajiem noteikumiem. Dinamo ieradās Zviedrijā ar savu tiesnesi, savu bumbu un vēlējās, lai sacīkstes laikā ļautu nomainīt 3 spēlētājus. Kāpēc gan šādi noteikumi — jautā zviedri. Krieviem pašiem līdzi arī savs ārsts, masieris un pat virtuve. Viesi dzīvo PSRS sūtniecībā Stokholmā. Dinamo futbolisti spēlē tikai ar tādu vienību, ko viņi jau iepriekš vienā spēlē redzējuši.

PSRS futbola meistars Sarkanarmijas centrālais nams pašreiz viesojas Čechoslovakijā. Pirmajā spēlē krievi pieveica arī Rīgā redzēto Prāgas Spartu 2—1 (1—0). Bija 60.000 skatītāju, bet vēl vairāk cilvēku stadionā neiekļuva un Prāgas ielās tie klausījās skaļruņos pārraidīto spēles gaitu. Spekulanti par ieejas kartēm prasīja desmitkārtīgu cenu un nopelnīja milzu naudu. Kāds futbola draugs par 1 ieejas biļeti samaksāja pat 1 tonnu ogļu. Tas bija melnā tirgus rekords.

PSRS 1947. g. futbola meistarsacīkstes izvērtās neredzēti spraigas. Pirms pēdējās sacīkstes, kur Sarkanarmijas centrālais nams spēlēja ar Staļingradas Traktoru, vadībā vēl bija Maskavas Dinamo. Taču sarkanarmieši uzvarēja Traktoru 5—0 un pie vienāda punktu skaita ar Dinamo, bet ar minimāli labāko vārtu attiecību (3,81 pret 3,80!) kļuva Padomju Savienības 1947. g. futbola meistars.

Angļu joslas latviešu galda tenisa meistarsacīkstēs Gēstachtā vīriešu vienspēlē uzvarēja Kalmiņš (Braunšveiga), sieviešu viensp. Lazdiņa (Līb.), vīriešu divsp. Kalmiņš, Robergs, jauktā divsp. Mulareka, Kalmiņš. Gēstachtas Saules sportisti dominēja vienību sacensībās, uzvarot vīriešu (Jaunzemis, Izaks, Martinsons) un arī sieviešu (G. Kovale un māsas Valdmanes) grupā.

Igaunis Antons Rādiks, kas tik bieži boksējies arī Rīgā, izpelnījies lielu ievērību ASV. Ne jau tādēļ, ka viņš nupat Čikāgā zaudēja vidējā svara Eiropas meistaram francūzim Marselam Serdānam tikai ar niecīgu punktu skaitu, bet 12. gājienā igaunis notrieca savu pretinieku 3 reizes uz ringa dēļiem. Vienīgi gongs glāba francūzi no knock-out zaudējuma. Skatītāji skaļi protestēja pret Serdānam piešķirto uzvaru.

Šveices futbolisti, iesaistot savā vienībā vairākus jaunus spēkus, pieveica Beļģijas vienpadsmitu 4—0. Sacīkstē Genfē bija 30.000 skatītāju.

Anglijas futbola meistarībā, klātesot 70.000 skatītājiem, abas Londonas slavenās vienības Arsenal un Chelsea spēlēja 0—0 neizšķirti. Arsenālieši palika neuzvarēti arī pēc 14. spēļu kārtas!

Vīnes Rapid vienība 2. nov. izcīnīja Austrijas rudens meistartitulu futbolā, uzvarot FC. Wien 1—0. 20.000 skatītāju uzgavilēja vienīgo vārtu ieguvējam, arī rīdzinieku paziņam „Bimbo" Binderam.

Tas tikai vēl trūka!

Pirmos divos mēnešos kopš prezidenta Alemana vēlēšanas, viņa zeme piedzīvojusi veselu rindu „Dieva sodību". Mutes un nagu sērga sapostīja ganāmpulkus, siseņi noēda laukus Dienvidmeksikā, negaisi aizsprostoja svarīgākos ceļus, sausums izkaltēja tīrumus un nodedzināja pļavas. Prezidents, savā kabinetā amerikāņu žurnālistus pieņemdams, teica: „Viens no maniem kabineta ministriem nupat sacīja, ka tagad tikai vēl trūkst, lai kāds pieliktu uguni Poca Rica naftas laukiem." Tai brīdī zvanīja telefons. Prezidents nocēla klausuli. Kāds vīrs ziņoja: „Sācies ugunsgrēks Poca Rica naftas laukā Nr. 6." — Pagāja 13 dienas, kamēr uguni nodzēsa.

Time

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai". (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

SAISINĀTA DZIESMU GRĀMATA

Iesieta RM 8.—, ar piesūtīšanu RM 8.50.

LATVIJA

Statistisks pārskats ar karti, sastādījuši A. Darbiņš un V. Vītiņš — RM 6.80, ar piesūtīšanu RM 7.30.

E. Ķiploks: (21a) Augustdorf bei Detmold.

DRAVNIEKA APGĀDA

(Zviedrijā) grāmatas

Ed. Štukena romāns **BALTIE DIEVI** (I daļa 10 šil., II daļa 11 šil.). Konstantīna Raudives romāns **SILVESTRA PĒRKONA MEMUĀRI** (I d. Meklētājs, brošēta, 11 šil., iesieta 13 šil. 6 p., II d. Gaisma, broš. 10 šil., ies. 12 šil. 6 p. Romāna III d. Mūžīgais ceļinieks iznāks decembrī). Jalmara Sederberga romāns **DOKTORS GLASS** (broš. 5 šil., iesieta 7 šil.). V. Damberga **ZAĻAIS RAKSTNIECĪBAS KOKS** (broš. 6 šil. 2 p., ies. 8 šil. 2 p.). Anglijā pieprasāmas **A. Zalcmanei:** (Tooting bec Hospital (L. C. C.), Tooting Bec Road London S. W. 17.). Krājumā arī citi latviešu izdevumi.

FIŠBACHAS LATVIEŠU KOMITEJAS LITERĀTŪRAS APGĀDA,

(13a) Lager Fischbach ü. Nürnberg 2, **krājumā šādas skolas grāmatas:**

	RM
Prof. Dr. phil. K. Kārkliņa Latviešu literātūras vēsture (vecie laiki)	7.—
Prof. Dr. phil. K. Kārkliņa Latviešu literātūras vēsture (jaunie laiki)	7.—
Dabas mācība tautskolas IV kl.	6.50
Dabas mācība tautskolas VI kl.	5.—
Ed. Tomasa Āreiropas ģeografija	8.—
A. Veisberga Fiziskā ģeografija	8.—
A. Bumbēra Fizika II daļa — Gaisma	6.50
A. Bumbēra Fizika II daļa — Mechanika	8.—
N. Johansona Trigonometrija vidusskolām	15.—
Tēvu valodas mācība tautsk. V kl.	4.—

Drīzumā iznāks:

A. Bumbēra Fizika II d. — Magnētisms un elektrība.

N. Johansona Algebra II d.

N. Johansona Ģeometrija I un II d.

Pasūtinājumus izsūta pa pastu ar uzliktu pēcmaksu, atskaitot parasto atlaidi.

15.div. kar. **Jānis Niklavs** no Rīgas meklē sievu ar meitiņu, pēdējā dzīves v. Kabiles Lāčplēšos. Rakstīt **J. Zariņam:** Lübeck, Gr. Burgstr. 40.

Kas kaut ko zinātu par **Anatoliju Veldi,** dz. 1926. g. 19. maijā, Fp. Nr. L. 25654, 1945. g. kritis gūstā pie Nirnbergas, lūdzu rakstīt **Annai Veldei:** Villach, Ossiacherzeile 18., Kärnten, Österreich.

Tautietes! Kas vēlas laimīgu ģimenes dzīvi Beļģijā, atsaucieties! Esmu 22 g. v., 180 cm garš, brunets. Jūtos svešumā vientuļš un meklēju patiesu draugu. Vēlama ģīmetne un īsa biogrāfija. **Kārlis Lipe:** Hôtel de Pologne, Nordlaan 8, Winterslag, Belgique.

†

Ar dziļām sērām paziņojam, ka Lībekā, pēc ilgas slimības 1947. gada 6. oktobrī miris

stud. agr. leitnants

Juris Klemanis,

dzim. 1920. gada 12. novembrī Lēdurgā. Apbedīts Forverka kapos Lībekā.

V. mīlā piemiņā paturēs

līgava Vācijā, vecāki un māsas dzimtenē

Gribēju tālajos laukos vēl iet,
Satumsa nakts...